

LØGTINGSINS UMBOÐSMAÐUR

Tórshavn, tann 8. apríl 2005
J.Nr.: 200400069
(at tilskila í svári)

Viðgjørt:

Álit

viðvíkjandi klaguni um setan av leiðara fyri Frítíðarskúlan á Tvøroyri

Við skrivi, dagfest 17. sept. 2004, hevur Føroya Pedagogfelag latið umboðsmanninum soljóðandi klagu:

"KÆRA-um handfaringina hjá B, landsstýrismanni og Almanna- og Heilsumálaráðnum umframt Tvøroyrar Kommunu av málinum um setan av leiðara fyri frítíðarskúlanum á Tvøroyri.

Hjálagt senda vit "niðurstøðu" frá fundi 12. september millum umboð fyri Tvøroyrar býráð og umboð fyri Almanna og Heilsumálaráðið umframt avrit av brævaskifti okkara við ráðið.

Vit meta ikki at handfaringin av málinum er í tráð við galdandi fyrisingarreglur og vilja tí heita á Umboðsmannin, um at taka upp hetta mál.

Serliga meta vit tað vera burturvið, at landsstýrismaðurin og ráðið so eyðsýnt hevur gjørt avtalu við býráðið, har ráðið sum móttílsøgn fyri at býráðið skal átaka sær at halda galdandi lóggávu, gevur býráðnum tílsøgn um at taka stig til at broyta lógargreinina, sum býráðið hevur brotið og framhaldandi brýtur.

Vit skilja, at hvørki ráðið ella landsstýrismaðurin hava tikið stig til at steðga lógarbrotinum, nú persónur, sum ikki lýkur lógarkrøvini, heldur áfram sum settur leiðari fyri skúlan.

Vit meta tað heldur ikki er í tráð við galdandi reglur, at býráðið fyrst setir umsøkjara, sum ikki lýkur galdandi lógarkrøv og so heldur áfram við lógarbrotinum, aftaná at teir hava ásannað, at talan er um brot á galdandi lóg.

Umráðandi er, at Umboðsmaðurin krevur innlit í øll skjøl, sum hava við hetta mál at gera."

Málgongd

Sambært skjalatilfarinum hevur málgongdin, ið hevur týðning fyri viðgerð mína av hesum málinum, verið hendan:

Við skrivi, dagfest 20. juni 2004, sendi A Tvøroyrar kommunu soljóðandi umsókn:

"Av tí at eg veit at leiðarin í Frítíðarskúlanum, hevur søkt um farloyvi, vil eg við hesum loyva mær at søkja leiðarastarvið, so leingi hon er í farloyvi.

LØGTINGSINS UMBOÐSMAÐUR

Eg eri í starvi, sum pedagog í Frítíðarskúlanum. Tað havi eg veri í 3 av teimum 4 árunum, sum Frítíðarskúlin hevur veri í Trongisvági. Frítíðarskúlin er eitt starvspláss eg eri ógvuliga glað fyri at verða í, og av tí at eg kenni gongdina á stovninum, hevði eg fegin vilja roynt at røkt starvið sum leiðari.

Eg eri gift og eigi 3 børn, á ávikavist 10, 9 og 5 ár.

Eg eri útbúgvinn pedagogur frá Esbjerg Seminarium, í juni 1999.

Av tí at eg átti mítt síðsta barn, meðan eg var í fer við at gerða útbúgvingina liðuga, og av tí at vit fluttu heim aftur til Føroyar, valdi eg at verða heimagangandi tað fyrstu tíðina. Eg byrjaði í Frítíðarskúlanum í august 2001, og havi verði har síðani.

Er nakað tit eru í iva um, eru tit vælkomin at seta tykkum í samband við meg.”

Tvøroyrar kommuna hevur 1. juli 2004 móttikið eitt viðmæli, dagfest sama dagin, og sum táverandi leiðarin á Frítíðarskúlanum, C, hevur skrivað um A. Viðmælið er soljóðandi:

“VIÐMÆLI

A, fødd ..., hevur starvast sum pedagogur í Frítíðarskúlanum í Trongisvági í 3 ár.

A er fitt og fyrikomandi og ein dugnaligur pedagogur. Hetta hava bæði børn, starvsfólk og foreldur verið glað fyri.

Eg kann, út frá hesi 3 árinum eg havi kent A, geva henni mítt besta viðmæli.

Frítíðarskúlin í Trongisvági

C, leiðari (sign.)”

Í fyrru helvt av juli mánaði stóð soljóðandi lýsing í bløðunum:

“Pedagogur til frítíðarskúla

Fyri leiðaran í farloyvi verður søkt eftir pedagogi til Frítíðarskúlan á Tvøroyri í eitt ár frá 15. august.

Umsóknir skulu vera Tvøroyrar býráð – sosialu nevnd - í hendi seinast 1. august.

Tvøroyrar Býráð”

Málið var viðgjørt á fundi í sosialu nevnd hjá Tvøroyrar kommunu 13. aug. 2004, kl. 14. Í gerðabókini, sum er undirskrivað av møttu limunum, stendur soleiðis um fundin:

“Fundur fríggjadagin, tann 13. august 2004 kl. 1400.

Allir limir møttir, tó møtti varamaðurin hjá D, E til fundin.

Skrivari borgarstjórin J.

Til viðgerðar:

Setan av leiðara í eitt ár frá 15. august 2004 til Frítíðarskúlan í Trongisvági, tí leiðarin C er farin í “orlov” í eitt ár.

Tvær umsóknir komnar til starvið frá:

A, pedagogi, Trongisvágur, og frá F, lærara, Tórshavn.

G og H mæla til at seta F í starvið. E mælir til at seta A í starvið.

Bókin lisiin

Fundur lokin

G

H

E”

Málið er síðani viðgjørt á óalmennum býráðsfundi. Í gerðabókini, sum er undirskrivað av møttu limunum, stendur soleiðis um fundin:

Óalmennur býráðsfundur tann 13. august 2004 kl. 1415.

Allir limir møttir, uttan D hann var uttanlanda, við tað at I eisini var uttanlandað, var J skrivari ístaðin.

K var á telefonini undir allari viðgerðini.

Til viðgerðar:

Tilmælir frá sosialu nevnd, vegna leiðara til Frítíðarskúlan í eitt ár frá 15. august 2004.

G og H mæla til at seta F í starvið.

E mælir til at seta A í starvið.

Fyri tilmælinum hjá E atkvøddi E og K, ímóti atkvøddi G, H, L og J.

Fyri tilmælinum hjá G og H atkvøddi G, H, L, J og E, ímóti atkvøddi K.

Bókin lisin

Fundur lokin

J	G	H
L	K	E"

Í skrivi, dagfest 13. aug. 2004, hevur Tvøroyrar kommuna boðað A frá, at annar umsøkjari er settur í starvið. Skrivið er soljóðandi:

"Viðv. starvinum sum leiðari hjá Frítíðarskúlanum í eitt ár frá 15. august 2004.

Tvøroyrar Býráð vil takka fyri umsókn tygara til starvið, men upplýsast kann at Tvøroyrar Býráð hevur samtykt at seta annan umsøkjara í starvið.

Grundgevingin fyri at tygum ikki hava fingið starvið er, at Tvøroyrar Býráð metir, at tann, ið er sett hevur drúgvari royndir við børnum í skúlaaldri og hevur relevanta útbúgving, sum í hesum føri mestsum kann líkastillast við tygara."

Sama dag biður Tvøroyrar kommuna A átaka sær at røkja leiðarastarvið í nakrar dagar, til setti leiðarin kann taka við. Skrivið um hetta er soljóðandi:

"Við tað at hon sum er sett sum leiðari við Frítíðarskúlan er burturstødd, og ikki kann møta til arbeiðis fyrr enn tann 25. august 2004, vil Tvøroyrar Býráð heita á tygum um at arbeiða sum leiðari til 25. august 2004."

Í skrivi, dagfest 17. juli 2004 (skal vera 17. aug.), hevur Føroya Pedagogfelag vent sær til Tvøroyrar kommunu um hetta málið. Skrivið er soljóðandi:

"Viðv. setan av leiðara til Frítíðarskúlan á Tvøroyri.

Limur okkara, A, sum er útbúgvinn pedagogur og arbeiðir á frítíðarskúlanum hevur vent sær til felagið, tá hon hevur søkt leiðarastarvið á frítíðarskúlanum, men hevur fingið boð um at lærari er settur ístaðin.

Felagið ynskir skjótast tilber eina skrivliga grundgeving fyri hesi avgerð.

Felagið vil vísa á, at smb. Dagstovnalógina Gr.8 er greitt ásett, at leiðarin skal hava námsfrøðiliga útbúgving.

Avrit av hesum skrivi er sent Almennaráðnum."

Við nýggjum skrivi, dagfest 19. juli 2004 (skal vera 19. aug.), hevur felagið aftur vent sær til kommununa. Skrivið er soljóðandi:

"Viðv. setan av leiðara til Frítíðarskúlan á Tvøroyri.

Vísandi til skriv okkara dagf. 17. aug. viðv. setanini av leiðara.

Okkum upplýst er ætlanin, at lærarin skal byrjað í starvinum 25. aug. 04

Felagið vil her við boða frá, at um so verður, kemur felagið at niðurleggja arbeiði á stovninum.

Eisini vil felagið vísa á, at kommunan enntá í lýsingini í bløðunum søkti eftir pedagogi til starvið. - Annars er lýsingin heldur ikki í trád við sáttmálaásetingina § 15, stk.2

***./.* Hjálagt avrit av lýsingini.**

Avrit av hesum skrivi er sent Almanaráðnum."

Við skrivi, dagfest 20. aug. 2004, hevur Tvøroyrar kommuna svarað Pedagogfelagnum soleiðis:

"Viðvíkjandi setan av leiðara í Frítíðarskúlanum á Tvøroyri.

Vísandi til brøv tykkara dagfest 17. juli og 19. juli 2004, eg rokni við, at dagfestingin skal vera 17. og 19. august 2004, skal verða sagt frá, at Tvøroyrar Býráð hvørki eftir lóg ella sáttmála hevur skyldu til at seta pedagog í starvið. At lýst varð eftir einum pedagogi, forpliktur heldur ikki býráðið at seta einasta umsøkjara við pedagogútbúgving í starvið, um tað vísir seg, at annar betri hósandi umsøkjari er við námsfrøðiligari útbúgving.

Allir pedagogar hava havt høvi at søkja, tá lýst varð eftir pedagogi, og tí kundi man skilt tað, um tað t.d. Føroya Lærarafelagið, ið mótmælti.

Tvøroyrar Býráð skal við hesum siga frá, at um so verður, at pedagogurin á Frítíðarskúlanum á Tvøroyri rýmir úr arbeiðnum, verður viðkomandi koyrd úr starvið upp á standandi fót, líka mikið um hon rýmir eftir boðum frá tykkum ella ikki.

Avrit av hesum skrivi er sent Almanaráðnum og Føroya Lærarafelag."

Við skrivi, dagfest 23. aug. 2004, sendi Almanna- og heilsumálaráðið Tvøroyrar kommunu soljóðandi svar uppá skrivið til Pedagogfelagið, dagfest 20. aug., ið varð sent ráðnum til kunningar:

"Viðvíkjandi setan av leiðara av Frítíðarskúlanum á Tvøroyri

Tvøroyrar kommuna hevur kunnað Almanna- og heilsumálaráðið um svar dagfest 20. august í ár til fyrispurning og fráboðan frá Føroya Pedagogfelag frá ávikavist 17. og 19. august 2004.

Í svarinum sigur kommunan seg hvørki eftir lóg ella sáttmála hava skyldu til at seta pedagog í starvið sum leiðari av Frítíðarskúlanum á Tvøroyri.

Svarið vísir, at kommunan, eftir øllum at døma, hevur misskilt galdandi lóggávu, tí § 8, stk. 1 í lógtingslóg um dagstovnar og dagrøkt ásetur greitt, at tann, sum settur verður sum leiðari, skal hava námsfrøðiliga útbúgving (tað merkir útbúgving sum pedagog). Hetta er eisini undirbyggt í viðmerkingunum til lógaruppskotið. Í teimum førum, har ongin av umsøkjjarunum hevur námsfrøðiliga útbúgving, kann kommunan í avmarkaða tíð seta annan í starv. Sum skilst hevur í hvussu er ein av umsøkjjarunum námsfrøðiliga útbúgving.

Almanna- og heilsumálaráðið skal tí við hesum geva til kennar, hvat er galdandi lóggáva á hesum øki og heita á kommununa um beinanvegin at rætta tey mistøk, sum henda misskiljing hevur havt við sær."

Í einari stuttari telefonsamrøðu 25. aug. 2004 hevur borgarstjórin í Tvøroyrar kommunu boðað deildarstjóranum í Almanna- og

heilsumálaráðnum frá, at avgerðin hjá kommununi var endalig. Deildarstjórinn hevur gjørt soljóðandi notat frá samrøðuni:

“Eg havi í dag eina stutta samrøðu við J um setanina av einum leiðara í frítíðarskúlanum á Tvøroyri, ið ikki hevur námsfrøðiliga útbúgving (sí aðrastaðnis í málinum).

Borgarstjórinn segði, at avgerðin hjá kommununi var endalig, og at kommunan hevði sett ein advokat á málið.

Eg segði honum, at um kommunan ikki broytti støðu í málinum, so kundi landsstýrismaðurin sambært § 10, stk. 3 í dagstovnalógini steðga virkseminum á stovninum, tí avgerðin hjá kommununi var eitt klárt brot á § 8, stk. 1 í dagstovnalógini.

Hann endurtók at kommunan ikki broytti støðu í málinum, og at samskiftið millum Almanna- og heilsumálaráðið og kommununa um hetta málið skuldi fara gjøgnum sakføraran.

Eg havi aftaná heitt á M, fulltrúa, um at gera eitt tilmæli til landsstýrismannin um hvussu farast skal fram í málinum.”

Í einum tilmæli frá fyrisitingini í Almanna- og heilsumálaráðnum til landsstýrismannin, dagfest 25. aug. 2004, stendur m.a. soleiðis:

“Tilmæli:

Vegna tess, at Tvøroyrar býráð ikki vil ganga áheitanini frá Almanna- og heilsumálaráðnum á mæti, verður hervið mælt landsstýrismanninum til at taka síðsta møguleika í nýtslu, nevniliga sambært § 10, stk. 3 í dagstovnalógini at steðga virkseminum á Frítíðarskúlanum beinanvegin.

Tilmælið er góðkent av landsstýrismanninum 30. aug. 2004, tó við hesari hondskrivaðu viðmerking:

“Principielt samdur, men haldi tað verða best at fáa fund við advokatin hjá Tvør. býráð áðr. vit níta § 10.”

Í teldubrævi, dagfest 30. aug. 2004, hevur Almanna- og heilsumálaráðið biðið N, advokat hjá Tvøroyrar kommunu, um ein fund um málið. Sama dagin svarar advokaturin ráðnum soleiðis:

“Eg eri í rættinum fyrrapartin týsdagin, so tað liggur tíverri ikki fyri.

Fundur við meg er eisini relativt óneyðugur. Eg havi greitt mínum klienti frá orðaljóðinum í lógini og eisini hvat stendur í viðmerkingunum til § 8 í lógini.

Tvøroyrar kommuna hevur valt at tvíhalda um ta tulkning av § 8 í lógini, at “námsfrøðilig útbúgving” ikki einans er tað sama sum pedagogútbúgving, men kann eisini vera t.d. læraraútbúgving.”

30. aug. 2004 sendi Pedagogfelagið Tvøroyrar kommunu soljóðandi skriv:

“Viðv. setan av leiðara til Frítíðarskúlan á Tvøroyri.

Sum fyrr fráboðað tær, er setanin av lærara, sum leiðara á Frítíðarskúlanum, greitt brot á Dagstovnalógina.

Felagið vil hervið siga frá, at um kommunan ikki setur leiðara í starv smb. lógarásetingina í Dagstovnalógini, fer felagið at kæra málið til løgtingsins umboðsmann og/ella við stevning at fáa staðfest at talan er um lógarbrot.”

3. sept. 2004 hevur Almanna- og heilsumálaráðið sent Tvøroyrar kommunu soljóðandi skriv:

“Hoyringsskriv viðvíkjandi setan av leiðara á Frítíðarskúlanum á Tvøroyri

Almanna- og heilsumálaráðið hevur áður kunnað Tvøroyrar Kommununi um, at kommunan hevur lógarásetta skyldu til at seta ein pedagog (námsfrøðing) sum leiðara á Frítíðarskúlanum á Tvøroyri.

Sambært § 3, stk. 1 í lögtingslóg nr. 67 frá 10. maí 2000 um dagstovnar og dagrøkt, verða frítíðarskúlar roknaðir sum dagstovnar sambært lógini. § 8, stk. 1 í somu lóg verður ásett førleikakrøvini hjá leiðaranum fyri dagstovnin:

"Til tess at røkja tað dagliga arbeiðið, setir kommunan ein leiðara fyri dagstovnin ella dagrøktarskipanina við námsfrøðiligari útbúgving. Leiðari fyri sjálvsognarstovn verður settur av nevndini fyri stovnin. Starvið skal lýsast leyst alment."

Í viðmerkingunum til § 8, stk. 1 í somu lóg, verður lógarteksturinn útgreinaður soleiðis:

"Kravið, at leiðarin á stovninum ella dagrøktarleiðarin skal hava námsfrøðiliga útbúgving, t.v.s. vera pædagogur, er sett í lógina fyri at tryggja eitt fakligt støði á stovninum ella í dagrøktarskipanini."

Endamálið við kravinum í § 8 er, at lóggevarin hevur verið av tí áskoðan, at tað einans eru útbúnir pædagogar (námsfrøðingar), ið hava fakligan førleika til at tryggja tað fakliga støðið á stovninum, sum er ásett í endamálsorðingunum í lógarinnar § 2.

Advokatur kommununar, N, hevur í einum telduposti, dagfestur 30. august 2004, til O, deildarstjóra, vegna Tvøroyrar Kommunu boðað frá, at:

"Tvøroyrar Kommuna hevur valt at tvíhalda um ta tulking av § 8 í lógini, at "námsfrøðilig útbúgving" ikki einans er tað sama sum pædagogútbúgving, men kann eisini vera t.d. læraraútbúgving."

Hendan tulking er í beinleiðis andsøgn til ásetingarnar í omanfyrirstandandi lógargrein (§ 8, stk.1) og viðmerkingarnar til lógargreinina. Vísast kann annars til kunngerð nr. 13 frá 24. januar 1990 um námsfrøðiliga útbúgving, harav tað eisini greitt framgongur, at námsfrøðislig útbúgving er tað sama sum pædagogútbúgving. Tulkingin hjá Tvøroyrar Kommunu er sostatt eitt greitt brot á § 8 stk. 1, í lögtingslóg nr. 67 frá 10. maí 2000 um dagstovnar og dagrøkt, og harvið er starvssetanin av leiðaranum á Frítíðarskúlanum á Tvøroyri ólóglig.

Landsstýrismaðurin skal hervið gera Tvøroyrar Kommunu greitt, at hevur kommunan ikki í seinasta lagi **fríggjadagin tann 10. september 2004 kl. 12** skrivliga viðurkent, at kommunan hevur lógarásetta skyldu at seta ein pædagog (námsfrøðing) sum leiðara á Frítíðarskúlanum á Tvøroyri, og tikið ítøkilig stig til at seta ein pædagog (námsfrøðing) í starvið, verður virksemað á frítíðarskúlanum á Tvøroyri steðgað, sambært § 10, stk. 3 í lögtingslóg nr. 67 frá 10. maí 2000 um dagstovnar og dagrøkt.

Fyri at fáa eina loysn á málinum ynskir landsstýrismaðurin at hitta allar kommunustýrismirnir á fundi í seinnu helvt av komandi viku. Vinarliga boða Almanna- og heilsumálaráðnum frá nær og hvar fundurin skal vera."

Í einum teldubrævi til landsstýrismannin, dagfest 10. sept. 2004, hevur deildarstjórinn í Almanna- og heilsumálaráðnum skrivað soleiðis:

"Eg havi avtalað við I, kommunuskrivara, at fundurin verður nú sunnudagin kl. 16 í hølunum hjá kommununi.

...

GG! Eg dugi ikki at síggja nakra aðra loysn enn at kommunan ógildar setanina, og setur ein pædagog ella søkir á nýggjum (um ongin kvalificerað umsókn er). Tað ber ikki til at seta læraran í eitt fyribilsstarv (t.d. eftir § 8, stk. 2, sum snýr seg um undantak "í heilt serligum føri"), tí ein pædagogur søkti eisini starvið.

Viðmerkingin til § 8 í lógaruppskotinum ljóðar soleiðis: "Kommunan kann í serligum førum gera undantak frá hesum kravi. Hetta kann t.d. vera neyðugt í teimum smáu kommununum, tá ið eingin við námsfrøðiligari útbúgving (tað stendur aðrastaðnis í viðmerkingunum at tað

merkir pedagogur, O) sækir eitt leiðandi starv í einum dagstovni ella dagrøkt" – ("frítíðarskúli" er eftir lógini ein dagstovnur, O)."

Almanna- og heilsumálaráðið hevur í telefaksi, dagfest 13. sept. 2004, sent Tvøroyrar kommunu soljóðandi skriv:

"Niðurstøða frá fundi 12. september 2004 millum borgarstjóran, formannin og næstformannin í sosialu nevnd og landsstýrismannin í Almanna- og heilsumálum, B, um setan av leiðara til frítíðarskúla á Tvøroyri.

Í samrøðu við undirritaða í morgun greiddi landsstýrismaðurin frá, at niðurstøðan á fundinum við Tvøroyrar Býráð var, at:

- 1) Tvøroyrar Býráð beinanvegin tekur neyðug stig fyri at fáa viðurskiptini í rættlag, harí at taka starvssetanina aftur.
- 2) Landsstýrismaðurin tekur stig til at broyta § 8 í dagstovnalógini, sum m.a. ásetur førleikakrøvini hjá stovnsleiðarum.

Eg skal við hesum heita á borgarstjóran um at vátta niðurstøðuna frá fundinum, og faksa vátanina til Almanna- og heilsumálaráðið skjótast gjørligt."

Málið er aftur viðgjørt í sosialu nevnd hjá Tvøroyrar kommunu 14. sept. 2004. Í Gerðabókini, sum er undirskrivað av øllum limunum stendur soleiðis:

"Fundur týsdagin hin 14. september 2004.

Til viðgerðar:

Leiðarin av frítíðarskúlanum:

1. Ógilda setanina frá august mánaða og lýsa starvið av nýggjum.
2. Til nýggjur leiðari er settur verður konstitueraður leiðari settur.

Til 1: Einmælt samtykt

Til 2: G og H mæla til at seta F sum konstitueraðan leiðara. D tekur støðu á býráðsfundinum.

Bókin lisin

fundur lokin

G

H

D"

Málið er eisini viðgjørt á býráðsfundi hendan sama dagin. Í gerðabókini, sum er undirskrivað av møttu limunum, stendur soleiðis:

"Óalmennur fundur hin 14. september 2004. Allir limir møttir uttan E, sum er burturstaddur.

Til viðgerðar:

Tilmæli frá sosialu nevnd um leiðara av frítíðarskúlanum:

1. Mælt verður at ógilda setanina frá 13. august í ár um setan av leiðara og lýsa av nýggjum.

Einmælt samtykt.

2. G og H mæla til at seta F sum konstitueraðan leiðara til nýggjur leiðari er settur. D tekur støðu á býráðsfundinum.

Uppskot frá D:

Ikki neyðugt at hava leiðara í tí tíðarskeiðnum meðan vanligt umsóknarumfar fer framm, vísandi til, at býráðið hevur samtykt at lýsa eftir nýggjum leiðara.

Fyri uppskotinum 2 atkv. (D og K)

Ímóti 4 atkvøður.

Fyri uppskotinum frá G og H 4 atkv. teir sjálvir og J og L.

Ímóti 2 atkv. (D og K)

Bókin lisiin

fundur lokin

J	L	H
K	G	D"

14. sept. 2004 hevur Tvøroyrar kommuna sent Almanna- og heilsumálaráðnum soljóðandi telefaks:

"Býráðið hevur á fundi í dag ógilda setanina av leiðara í frítíðarskúlanum og samtykt at lýsa av nýggjum.

Til nýggjur leiðari er settur, er setti leiðarin, F, konstitueraður sum leiðari."

15. sept. 2004 sendi Almanna- og heilsumálaráðið Tvøroyrar kommunu soljóðandi telefaks:

"Viðmerkingar:

- 1) Hjáltagt skriv, ið skal svarast og handast Almanna- og heilsumálaráðnum í seinasta lagi fríggjadagin 17. september.
- 2) Avrit av skrivi frá Føroya Pedagogfelag d.d. verður sent kommununi til kunningar.
- 3) Vísandi til samrøðu við kommunuskrivara, I, skal eg heita á borgarstjóra J um at vátta fundarfrásøgnina frá fundi sunnudagin 12. september millum landsstýrismann, B, og borgarstjóra, J, ið var faksað Tvøroyrar kommunu 13. september."

Hjálagda skrivið (nevnt undir pkt. 1 omanfyri) er somuleiðis dagfest 15. september og er soljóðandi:

"Viðvíkjandi leiðarastarvinum á Frítíðarskúlanum á Tvøroyri.

Almanna- og heilsumálaráðið takkar fyri fráboðan í telefaksi 14. september 2004 kl. 17.48 um, at Tvøroyar Býráð hevur ógildað setanina av leiðara á Frítíðarskúlanum.

Í telefaksinum verður eisini boðað frá, at sami persónur verður fyrbilssettur sum leiðari, til nýggjur leiðari er settur.

Í Dagstovnalógini § 8 stk. 2. stendur, at í serligum førum kann í tíðaravmarkað skeið víkjast frá kravinum um námsfrøðiliga útbúgving. Sambært viðmerkingunum til § 8 í dagstovnalógini kann hetta bert gerast, um ongin umsøkjari við námsfrøðiligari útbúgving er tøkur.

Av tí at Almanna- og heilsumálaráðið er vitandi um, at námsfrøðingur (pedagogur) søkti starvið sum leiðari á Frítíðarskúlanum, má sigast at undantakið í § 8 stk. 2 ikki kann nýtast, uttan so at ongin námsfrøðingur er tøkur nú.

Almanna- og heilsumálaráðið heitir tí við hesum á Tvøroyar Býráð um at grundgeva fyri:

- 1) ein námsfrøðingur ikki varð settur í starv sum leiðari fyri frítíðarskúlan, hóast ein námsfrøðingur søkti.
- 2) at ein umsøkjari uttan námsfrøðiliga útbúgving nú er fyrbilssettur leiðari av

frítíðarskúlanum.

Svarið skal vera Almanna- og heilsumálaráðnum í hendi í seinasta lagið fríggjadagin tann 17. september 2004 kl. 10.00.”

Við telefaksi, dagfest 16. sept. 2004, svarar Tvøroyrar kommuna Almanna- og heilsumálaráðnum soleiðis:

“Tykkara j. nr. ...

um leiðarastarvi á frítíðarskúlanum á Tvøroyri:

Ráðið spyr um 1: hví ein námsfrøðingur ikki varð settur í starv sum leiðari fyri frítíðarskúlan, hóast ein námsfrøðingur søkti?

Ein meiriluti í bæði socialu nevnd og í býráðnum mettu ikki námsfrøðingin skikkaðan til starvið, hetta út frá lokalum kennskapi til umsøkjaran.

Spurningur 2 er: Hví ein umsøkjari uttan námsfrøðiliga útbúgving nú er fyribils settur leiðari av frítíðarskúlanum?

Tað vóru bert 2 umsóknir til starvið, nevnliga umrøddi námsfrøðingur og so lærarin.

Tá námsfrøðingurin ikki varð mettur skikkaður til starvið fall tað einum meiriluta í socialu nevnd og býráðnum náttúrligt at seta læraran í hetta fyribils starv, tí hesin meiriluti metir læraran sera skikkaðan at røkja slíkt starv og skuldi hetta ikki stoytt nakran tá hetta er fyribils til nýggjur leiðari er settur.”

Við telefaksi, dagfest 17. sept. 2004, sendi Almanna- og heilsumálaráðið vegna landsstýrismannin Tvøroyrar kommunu soljóðandi skriv:

“Viðv. setan av leiðara av frítíðarskúla á Tvøroyri

Eftir áheitan frá Almanna- og heilsumálaráðnum hevur borgarstjórin fyri Tvøroyrar kommunu í telefaksi móttikið d.d. kl. 11.06 svarað Almanna- og heilsumálaráðnum uppá fyrispurning um:

- 1) hví ein námsfrøðingur ikki varð settur í starv sum leiðari fyri frítíðarskúlan, hóast ein námsfrøðingur søkti, og
- 2) hví ein umsøkjari uttan námsfrøðiliga útbúgving nú er fyribils settur leiðari av frítíðarskúlanum.

Sum grundgeving skrivar borgarstjórin, at ein meiriluti í býráðnum metti ikki námsfrøðingin skikkaðan til starvið, hetta út frá lokalum kunnleika til umsøkjaran.

Tað vóru bert 2 umsóknir til starvið. Tá námsfrøðingurin ikki varð mettur skikkaður til starvið fall tað einum meiriluta í býráðnum náttúrligt at seta læraran í hetta fyribils starv, tí hesin meiriluti metir læraran sera skikkaðan at røkja slíkt starv og skuldi hetta ikki stoytt nakran, tá hetta er fyribils til nýggjur leiðari er settur.

Landsstýrismaðurin metir ikki at grundgevingin er nøktandi, og heitir tí á Tvøroyrar kommunu um at útgreina grundgevingina skrivliga fyri landsstýrismanninum í seinasta lagi mánamorgunin 20. september 04, sum áður fráboðað munnliga í dag kl. 17.

Landsstýrismaðurin vónar at hitta umboð fyri býráðið á fundi í Almanna- og heilsumálaráðnum, mánamorgunin kl. 9.30, har høvi verður at geva landsstýrismanninum eina nøktandi frágreiðing.

Fær hann ikki eitt nøktandi svar uppá spurningarnar, ið eru endurtiknir fyrst í hesum skrivi, fer landsstýrismaðurin at taka neyðug stig sambært § 10, stk. 3 í løgtingslóg nr. 67 frá 10. mai 2000 um dagstovnar og dagrøkt.”

Við telefaksi sent Almanna- og heilsumálaráðnum 17. sept. 2004 hefur borgarstjórinn á Tvøroyri váttað niðurstøðuna frá fundinum 12. sept. (endurgivin frammanfyri), ið varð send kommununi við telefaksi 13. sept. 2004.

Í einum bornum brævi, dagfest 20. sept. 2004, hefur N, adv. vegna kommununa svarað Almanna- og heilsumálaráðnum soleiðis:

“Viðv. leiðsluviðurskiftunum á frítíðarskúlanum á Tvøroyri.

Tvøroyrar kommuna hefur biðið meg verið sær til hjálpar í málinum um setan av leiðara á frítíðarskúlanum.

Eg havi skilt faktum í málinum soleiðis:

Tvøroyrar kommuna lýsir eftir leiðara fyri frítíðarskúlan í eitt ár vegna farloyvi hjá tí setta leiðaranum. Tvær umsóknir koma – onnur frá einum læraralærdum persóni og hin frá einum við pedagogútbúgving. Kommunan samtykkir at seta tann læraralærda í avloysarastarvið.

Almanna- og Heilsumálastýrið ger hereftir vart við, at tað tulkar lógina um dagstovnar og dagrøkt soleiðis, at hugtakið “námsfrøðilig útbúgving” í lógini skal skiljast so smalt, at talan bert er um eina ávísa námsfrøðiliga/pedagogiska útbúgving, og tað er tann útbúgvingin, sum teir pedagogar fáa, sum traditionelt verða settir á ansingarstovnum til børn frá 0 til 7 ár.

Kommunan svarar, at hon tulkar lógina soleiðis, at “námsfrøðilig útbúgving” eisini kann vera lærarútbúgving, serliga tá hugsað verður um, at talan er um børn í skúlaaldri. Eisini vísir kommunan á, at persónurin við læraraútbúgving konkret verður mettur at vera betri egnaður til starvið.

Hereftir er líkt til, at landsstýrismaðurin í almanna- og heilsumálum setir kommununi knívin á barkan og hóttir við at steingja skúlan, um kommunan ikki tekur undir við tulkingini hjá almanna- og heilsumálastýrinum av hugtakinum “námsfrøðilig útbúgving”.

Eg havi fingið avrit av ymsum skjølum í málinum, herundir eina av aðalstjóranum og borgarstjóranum váttaða fundarfrásøgn frá fundi 12.09.2004 millum landsstýrismannin og kommununa, har niðurstøðan er

- at Tvøroyrar kommuna beinanvegin tekur neyðug stig til at fáa viðurskiftini í rættlag, herundir at taka starvssetanina aftur og
- at landsstýrismaðurin tekur stig til at broyta § 8 í dagstovnalógini, sum m.a. ásetur førleikakrøvini hjá dagstovnaleiðarum

Síðani hefur landsstýrismaðurin síðani í fjølmiðlunum sagt, at øll lógin skal endurskoðast og móguliga eisini § 8, men at hann ikki hefur givið Tvøroyrar kommunu nakað lyfti um at eftir lógarbroytingina kunnu eisini lærarar setast sum leiðarar á dagstovnum.

Tvøroyrar kommuna hefur í samsvari við avtaluna við landsstýrismannin samtykt at ógilda setanina av tí setta læraralærda persóninum, men hefur samstundis gjørt av at viðkomandi skal røkja starvið fyríbils, meðan søkt verður av nýggjum eftir pedagogi í tí merking, sum almanna- og heilsumálaráðið leggur í hugtakið.

Hetta góðtekur almanna- og heilsumálaráðið heldur ikki - í brævi til kommununa verður kommunan biðin um at grundgeva fyri

- hví ein námsfrøðingur ikki varð settur í starv sum leiðari fyri frítíðarskúlan, hóast ein námsfrøðingur søkti

LØGTINGSINS UMBOÐSMAÐUR

- og
- hví ein umsökjari uttan námsfrøðiliga útbúgving nú er fyríbilssettur leiðari av frítíðarskúlanum

Kommunan hevur svarað í skrivi tann 16.09.2004

- at umsøkjarin við námsfrøðiligu útbúgvingini (í merkingini hjá almanna- og heilsumálaráðnum) ikki verður mettur at vera skikkaður til starvið
- og
- at tá bert tær tvær fyrr nevndu umsóknirnar komu, og námsfrøðingurin ikki varð mettur egnaður at vera leiðari, var nátturligt at seta hin umsøkjaran fyríbils, meðan lýst verður av nýggjum

Síðani hevur almanna- og heilsumálastýrið í skrivi 17.09.2004 boðað kommununi frá, at landsstýrismaðurin "metir ikki at grundgevingin er nøktandi, og hótt verður við at steingja skúlan, um Tvøroyrar kommuna ikki "makkar rætt" (mín orðing) í seinasta lagi mánadagin 20.09.2004.

Eg kann av hesum staðfesta fylgjandi:

- at tulkningarósemja er millum ráðið og kommununa um § 8, stk. 1, fyrsta punktum, í dagstovnalógini
- at almanna- og heilsumálaráðið roynir at tvinga kommununa undir sína tulkning við at hótta við at steingja skúlan
- og
- at almanna- og heilsumálastýrið - uttan um tað fyrisitingarlige kompetenta organið, sum er kommunala eftirlitið/innlendismálaráðið, og uttan at kommunan fyrst fær høvi til at biðja rættarskipanin taka endaliga avgerð í málinum - roynir at tvinga kommununa at (fyríbils)seta ein leiðara, sum kommunan ikki metir at vera egnaðan til tess.

Eg skal gera hesar viðmerkingar:

Hesi viðurskifti eru sjálvandi sera álvarsom, tí hetta brýtur við tað grundleggjandi princippið um at tað er dómsvaldið og ikki fyrisitingarvaldið, sum tulkar lógina.

At málið ikki verður lagt til tað kommunala eftirlitið, sum fyrisitingarlige er disiplinermýndugleiki hjá kommunum, ger rættartrygdina uppafur verri.

Har afturat kemur, at almanna- og heilsumálaráðið eftir mínari hugsan fremur brot á reglurnar um proportionalitetin í hesum máli. Aðrastaðir eru lærarar settir í starv - enntá fast starv - sum dagligir leiðarar í frítíðarskúla, uttan at tað hevur verið mettt sum nøkur vanlukka, til dømis í ...

Fyrisitingarlige skal Tvøroyrar kommuna sjálvandi eisini taka onnur fyrilit enn útbúgving, og sjálvst um tað skuldi víst seg, at tann læraralærði persónurin ikki lýkur útbúgvingarkrøvini eftir lógini, so inniber tað sjálvandi ikki, at hin persónurin, sum lýkur útbúgvingarkrøvini, skal setast í starvið - og her hevur kommunan sagt ráðnum frá, at vegna onnur kriterii verður viðkomandi persónur ikki settur sum leiðari. Tað kann tí ikki vera rætt, at almanna- og heilsumálaráðið skal tvinga Tvøroyrar kommuna at seta eitt fólk í starv, bara tí viðkomandi hevur útbúgving, sum pedagogur (í uppfatan ráðsins av hugtakinum), tá kommunan ikki metir viðkomandi persón at vera egnaðan og tí undir ongum umstøðum fer at seta viðkomandi - líka mikið hvat.

At kommunan fyríbils letur tann læraralærða persónin røkja starvið sum leiðari, meðan lýst verður eftir (øðrum) pedagogi, er náttúrligt og er eisini ein liður í roynd kommununnar at minka eitt møguligt endurgjaldskrav frá tí læraralærða persóninum vegna tvingsul almanna- og heilsumálaráðsins um at ógilda ta framdu eitt-ára setanina av viðkomandi. Í hesum

sambandi skal eg viðmerkja, at eg taki fyrivarni um at beina eitt møguligt endurgjaldskrav frá nevnda persóni víðari til almanna- og heilsumálaráðið, um tað eftirfylgjandi skuldi víst seg, at kommunan ikki hevði fyri neyðini at ógilda setan hennara.

Í sambandi við málið havi eg biðið borgarstjóran skriva mær eina stutta frágreiðing. Hana leggi eg við eisini til tykkara kunnleika."

Umrødda frágreiðingin frá borgarstjóranum, ið er dagfest 19. sept. 2004, er soljóðandi:

"Setan av fyribils leiðara til Frítíðarskúlan á Tvøroyri.

Fríggjadagin, tann 13. august 2004 kl. 1400 hevði sosiala nevnd hjá Tvøroyrar Býráð fund, til viðgerðar var:

Setan av fyribils leiðara í eitt ár frá 16. august 2004 til summarfrítíðina 2005.

Tvær umsóknir komnar inn, onnur frá A og hin frá F.

Ein minnilutið í sosialu nevnd skeyt upp at velja A, og ein meirilutið í sosialu nevnd skeyt upp at velja F. Meirilutað uppskotið var samtykt.

Sama dag fríggjadag, tann 13. august 2004 kl. 1500 hevði Tvøroyrar Býráð óalmennan býráðsfund, hvar setan av leiðara til Frítíðarskúlan var til viðgerðar. Eins og í sosialu nevnd vórðu tvey uppskot til býráðsfundin, og var samtykt at seta F í starvið.

Við tað at tað var fríggjadagur og skúlin skuldi byrja komandi mánadag ringdi borgarstjórin til A kl. 1536, og kunnaði A um avgerðina hjá býráðnum, hon hevði als onga viðmerking. Síðan spurdi borgarstjórin A um hon kundi røkja starvið framtil onsdagin, tann 25. august 2004, tí júst setti fyribils leiðarin var uttanlanda, til hettar svaraði A, at tað vildi hon gera.

Ætlanin hjá býráðnum var at fáa leiðaran á Barna og Útibarnagarðinum at røkja leiðarastarvið í hesar dagarnar til F kundi byrja, men hettar var ein trupulleiki, tí hon var í farloyvi, og varaleiðarin var eisini knappliga farin í farloyvið vegna sjúku, tí var A biðjin um at røkja leiðarastarvið í hesar dagarnar, og tað hevði hon sum sagt onki ímóti.

At enda vil undirritaði gera vart við, at Tvøroyrar Býráð hevur hildið seg til avtaluna, ið landsstýrismaðurin B kom við, somuleiðis kann upplýsast at Tvøroyrar Býráð hevur tosað við fólk, ið var í bólkinum, ið arbeiddi við dagstovnalógini, og har kom ongantíð fram, at ein námsfrøðingur var ein pedagogur, sum tað stendur í viðmerkingunum.

Tvøroyrar Býráð kann heldur ikki góðtaka sum tað stendur í lógini, at landsstýrismaðurin hevur tað yvirskipaða eftirlitið, hvar hettar er ein beinleiðis kommunalur stovnur, tí har ein vil valda, har skal ein eisini gjalda."

Við skrivi, dagfest 27. sept. 2004, sendi Almanna- og heilsumálaráðið Tvøroyrar kommunu soljóðandi avgerð:

"Avgerð í málinum um setan av leiðari av frítíðarskúlanum á Tvøroyri.

Almanna- og heilsumálaráðið hevur viðgjørt málið um setan av leiðara av frítíðarskúlanum á Tvøroyri sambært heimildunum sum eftirlitsmyndugleiki sambært § 10, stk. 2 í LI. nr. 67 frá 10. mai 2000 um dagstovnar og dagrøkt.

Heimild:

Advokaturin hjá Tvøroyrar kommunu hevur í skrivi handað Almanna- og heilsumálaráðnum 20. september 2004 ført fram, at Innlendismálaráðið er rætti myndugleikin at taka avgerð í setanarmálum.

Spurningurinn hefur verið umræddur við Innlendismálaráðið. Niðurstöðan var, at kommunala eftirlitið sum meginregla ekki umfatar mál, ið eru umfataði av lógarásettum sektoreftirliti - í hesum førinum eftirlitsskyldan hjá landsstýrismanninum sambært § 10, stk. 2 í dagstovnalógini, ið ásetur at landsstýrismaðurin hefur yvirskipaða eftirlitið við, at kommunurnar umsita dagstovnar og dagrøktir sambært dagstovnalógini. § 8 í hesi lóg er eitt dømi um, at lógin eisini umfatar setanarviðurskipti. Almanna- og heilsumálaráðið metir tí, at eftirlitið hjá landsstýrismanninum sambært dagstovnalógini umfatar allar kommunalar avgerðir í sambandi við mál, ið eru umfataði av dagstovnalógini - eisini eftirlitið við hvussu kommunurnar umsita setanarviðurskipti.

Málslýsing:

Tvøroyrar kommuna søkti í bløðunum tann 9. juli í ár eftir pedagogi, at røkja starvið sum leiðari í frítíðarskúla á Tvøroyri í eitt ár frá 15. august.

Tað vóru tvær umsóknir til starvið. Tann eina frá einum námsfrøðingi og hin frá einum lærara. Uttan at hava setanarsamrøður við umsøkjararnar avgjórði kommunan á býráðsfundi 13. august, at seta læraran í starvið. Sama dag fingi umsøkjararnir skrivlig boð um avgerðina. Í skrivinum til námsfrøðingin varð sagt, at annar umsøkjari hevði fingið starvið, tí viðkomandi var betri skikkaður til starvið.

Sambært § 8, stk. 1 í dagstovnalógini skal leiðarin fyri dagstovn (herundir frítíðarskúlar) hava námsfrøðiliga útbúgving. Í viðmerkingunum til § 8 í lógaruppskotinum stendur, at tað er ein pedagogur. Sambært § 8, stk. 2 kann kommunan í serligum førum fyribils seta annan í starv, ið ikki hefur námsfrøðiliga útbúgving. Í viðmerkingunum til § 8 er hetta undantakið treytað av, at ongin námsfrøðingur hefur søkt starvið.

Vísandi til § 8, stk. 1 hefur Tvøroyrar kommuna sostatt sýtt námsfrøðinginum leiðarastarvið við ógyldugari grundgeving, tí hin umsøkjari hevði ikki rætta útbúgving til starvið. Tað visti kommunan, tí hon søkti í bløðunum eftir pedagogi, og grundgav fyri námsfrøðinginum at læraralærði umsøkjari hevði útbúgving, sum í hesum førum "mestsum kann líkastillast við tygara". Kommunan hefur síðani, eftir áheitan frá landsstýrismanninum, ógildað setanina av læraranum.

Almanna- og heilsumálaráðið heitti í skrivi til kommununa tann 15. september um at grundgeva fyri hví námsfrøðingurin ikki fekk starvið. Kommunan svaraði tveir dagar seinni, men landsstýrismaðurin hefur síðani boðað kommununi frá, at svarið ikki var nøktandi, og heitt á kommununa um at koma við eini neyvri grundgeving. Henda grundgeving er enn ikki komin.

13. august (sama dag, sum námsfrøðingurin skrivliga fekk at vita, at hann ikki hevði fingið starvið) heitti kommunan skrivliga á námsfrøðingin, um at røkja starvið sum leiðari fram til 25. august, ið var fyrsti arbeiðsdagur hjá nýsetta læraranum. Tí hefur Almanna- og heilsumálaráðið ilt við at skilja, at námsfrøðingurin ikki er skikkaður til at røkja leiðarastarvið í eitt ár, serliga tá hugsað verður um at hetta var einasti umsøkjari við røttu útbúgvingini, og at umsøkjari hefur starvast á stovninum í 3 ár sum námsfrøðingur.

Niðurstøða:

Almanna- og heilsumálaráðið er av teirri fatan, at setanarmálið hjá kommununi ikki kann metast at vera avgreitt, tí námsfrøðingurin hefur enn ikki fingið eina haldgóða grundgeving fyri hví hann ikki fekk starvið. Við tað at kommunan hefur ógildað setanina av læraranum er námsfrøðingurin einasti umsøkjari til starvið.

Tí verður álagt Tvøroyrar Kommunu, at viðgera umsóknina hjá námsfrøðinginum av nýggjum, har kommunan við grundarlagi í eini konkretari meting tekur avgerð um námsfrøðingurin kann setast í starvið.

LØGTINGSINS UMBOÐSMAÐUR

Um kommunan avgerð ekki at seta námsfrøðingin í starv, so skal viðkomandi hava at vita hví hann ikki fekk starvið. Sambært § 23, stk. 1 í LL nr. 132 frá 10. juni 1993 um fyrisingarlóg skal ein grundgeving, í tann mun hon hvílir á eini fyrisingarligari meting, "eisini tilskila tey høvuðsfyrilit, ið hava verið avgerandi fyri útinningina av metingini", og § 23, stk. 2, ið ásetur at grundgevingin um neyðugt eisini skal hava eina stutta frágreiðing viðvíkjandi teimum veruligu umstøðunum, sum hava havt stóran týðning fyri avgerðina.

Tað merkir at haldgóð grundgeving, um neyðugt við ítøkiligum dømum, skal gevast námsfrøðinginum, um hildið verður fast við, at hann ikki er skikkaður til starvið. Í lýsingini til starvið vóru tvey krøv til umsøkjararnar:

- umsøkjarin skuldi vera *pedagogur*, og
- umsøkjarin skuldi virka sum *leiðari* í 1 ár.

Tað merkir, at um Tvøroyrar kommuna velur ikki at seta námsfrøðingin, so skal kommunan - við konkretum dømum - kunna prógva, at námsfrøðingurin ikki er skikkaður til at vera leiðari á dagstovninum. Dømini mugu taka atlit til leiðaraevnini hjá námsfrøðinginum, og onnur krøv, ið vanliga verða sett einum leiðara, tí umsøkjarin lýkur krøvini til útbúgving.

Almanna- og heilsumálaráðið hevur fyrr kunnað kommununa um, at fær landsstýrismaðurin ikki eina nøktandi grundgeving, fer landsstýrismaðurin at taka neyðug stig sambært § 10, stk. 3 í dagstovnalógini, ið heimilar landsstýrismanninum at steðga virkseminum á dagstovninum, um krøvini í lógini ikki vera hildin.

Landsstýrismaðurin skal tí gera Tvøroyrar Kommununi greitt, at hevur kommunan ikki í seinasta lagi **fríggjadagin 1. oktober 2004 kl. 12** avgreitt upprunaliga setanarmálið á fullgóðan hátt (tað merkir, at námsfrøðingurin verður settur í starvið, ella at haldgóð grundgeving verður givin fyri at sýta umsøkjaranum starvið) verður virksemið á frítíðarskúlanum á Tvøroyri steðgað, sambært § 10, stk. 3 í løgtingslóg nr. 67 frá 10. mai 2000 um dagstovnar og dagrøkt. Hetta verður framt við at Fútarætturin tá verður biðin um at seta **fútaforboð** fyri virkseminum á frítíðarskúlanum á Tvøroyri, sambært lovbekendtgørelse nr. 148 af 9. marts 2004 af lov for Færøerne om rettens pleje (rættargangslógin)."

Við skrivi, dagfest 30. sept. 2004, hevur Tvøroyrar kommuna latið A soljóðandi frágreiðing um vantandi setanina av henni:

"Viðvíkjandi umsókn tínari um avloysarastarv sum leiðari á frítíðarskúlanum.

Av tí at almanna- og heilsumálaráðið metir, at lærarin, sum varð settur í avloysarastarvið fram um tygum, eftir lógini ikki kann setast í starvið, um tygum við pedagogútbúgving lúka tær persónligu treytirnar fyri at fáa starvið, skal kommunan eftir boðum frá almanna- og heilsumálastýrinum geva fylgjandi ískoyti til grundgeving fyri ikki at ganga umsókn tygara á møti:

Mett verður ikki, at tygum hava teir neyðugu persónligu eginleikarnar til at røkja slíkt leiðarastarv.

Mett verður, at tygum ikki í nøktandi mun eru før fyri at stýra í "pressaðum situatiónum", og tað er eftir býráðsins áskoðan ein eginleiki, sum krevst av einum leiðara á slíkum stovni, og sum býráðið leggur avgerandi dent á.

Sum konkret dømi um hetta verður víst til ein fund millum foreldur og starvsfólk í barnagarðinum, sum tygum tóku lut sum foreldur, og har eisini býráðslimir vóru hjástaddir. Tað kom týðuliga til sjóndar, at tygum ikki í nøktandi mun klára at stýra tygara temperamenti, at tygum østu tygum upp yvir lítið og einki og eisini brúktu ljótan munn.

Tvøroyrar Býráð heldur eisini fast við ta fyrru grundgevingina og hevði vónað at sloppið undan at seta upp á prent, men umstøðurnar hava lagað tað soleiðis, at hetta gjørdist neyðugt.

Sagt verður frá hesum.

Avrit av hesum skrivi er sent almanna- og heilsumálaráðnum.”

N, adv. hevur við telefaksi, dagfest 30. sept. 2004, sent Almanna- og heilsumálaráðnum avrit av skrivinum til A.

Við skrivi, dagfest 30. sept. 2004, hevur Føroya Pedagogfelag sent Tvøroyar kommunu soljóðandi viðmerkingar:

”Viðvíkjandi skrivi tykkara til lim okkara A.

Vit hava fingið avrit av skrivi, sum býráðið í dag hevur handað A.

Í fyrra fráboðanarskrivinum til A hevur býráðið als onga grundgeving fyri ikki at seta hana í starv, meðan býráðið í skrivinum frá í dag gevur sum grundgeving, at hon ikki hevur persónligu eginleikarnar til at røkja slíkt starv.

Sum einasta *”dømi”* um at A ikki skal hava hesar eginleikar vísir býráðið til fund, har A hevur luttikið sum foreldur, og har hon eftir fráboðan býráðsins:

- ikki í nøktandi mun kláraði at stýra temperamentinum,
- østi seg upp og
- brúkti ljótan munn.

Hesar skuldsetingar móti A eru beinleiðis ósannar, og tað kunnu fleiri foreldur vátta. Eisini kunnu vit upplýsa, at A hevur sera góð starvsummæli, og tí eru skuldsetingar tykkara tiknar úr leysum lofti.

Býráðið skrivar, at *”eisini býráðslimir vóru hjástaddir”*, og í hesum sambandi verða tit biðin um at upplýsa, hvørjir hesir býráðslimir vóru, eins og tit verða biðin um at upplýsa skrivligt hvør hevur upplýst, at A á nevnda fundi østi seg upp og brúkti ljótan munn.

Eisini verður heitt á býráðið um meira ítøkjuliga at greiða frá hvat A segði á fundinum, sum kann metast sum at *”brúka ljótan munn”*. Av tí at talan er um rættuliga álvarsligar skuldsetingar síggja vit okkum noydd at taka fyrivarni um at gera ábyrgd galdandi mótvegis tí ella teimum, sum eru upphavsfolk til hesar skuldsetingar, serliga nú hesar skuldsetingar verða brúktar sum undanførsla fyri at nokta A starv.

Tað ber ikki til hjá kommunalum myndugleika, at seta fram slíkar ótespuligar skuldsetingar, uttan at leggja fram prógv fyri at hesar skuldsetingar eru rættar, og tí vænta vit at frætta aftur áðrenn 6 dagar.

Vit skulu eisini gera vart við, at vit meta avgerðina um ikki at seta A í starv sum leiðara, at vera ógilduga, tí býráðið upprunaliga als ikki hevur grundgivið fyri avgerð sínari, og við skrivinum frá í dag tykist at royna at finna eitthvørt, sum hvørki er útgreinað og enn minni dokumenterað.

Um býráðið ikki er sinnað at taka málið upp aftur til viðgerðar, so síggja vit ikki annan møguleika enn at senda kæru til Løgtingsins Umboðsmann, hóast A ikki hevði vónað, at slíkt hóvsták skuldi standast av málinum.

Avrit av hesum skrivinum er sent Almanna- og heilsumálaráðnum.”

Við skrivi, dagfest 1. okt. 2004, hefur Almanna- og heilsumálaráðið sent Tvøroyrar kommunu soljóðandi fráboðan:

“Avgerð í málinum um setan av leiðara til frítíðarskúla á Tvøroyri

Almanna- og heilsumálaráðið sendi týsdagin 27. september skriv til Tvøroyrar kommunu, har sagt varð frá, at ráðið var av teirri fatan, at setanarmálið hjá kommununi ikki kundi metast at vera avgreitt, tí námsfrøðingurin enn ikki hevði fingið eina haldgóða grundgeving fyri, hví hann ikki fekk starvið. Við tað, at kommunan hevði ógildað setanina av læraranum, var námsfrøðingurin einasti umsøkjari til starvið.

Tí varð Tvøroyrar Kommunu álagt, **at viðgera umsóknina hjá námsfrøðinginum av nýggjum**, har kommunan við grundarlagi í eini ítøkiligari meting avgjördi, um námsfrøðingurin kundi setast í starvið.

Um kommunan avgjördi ikki at seta námsfrøðingin í starv, so skuldi viðkomandi hava at vita, hví hann ikki fekk starvið. Víst varð til § 23, stk. 1 í Ll. nr. 132 frá 10. juni 1993 um fyrisitingarlóg, ið ásetur, at ein grundgeving, í tann mun hon hvílir á eini fyrisitingarligari meting, skal “eisini tilskila tey høvuðsfyrlit, ið hava verið avgerandi fyri útinningina av metingini”, og § 23, stk. 2, ið ásetur, at grundgevingin um neyðugt eisini skal hava eina stutta frágreiðing viðvíkjandi teimum veruligu umstøðunum, sum hava havt stóran týðning fyri avgerðina.

Um Tvøroyrar kommuna valdi ikki at seta námsfrøðingin, so skuldi kommunan við ítøkiligum dømunum grundgeva nærri fyri, at námsfrøðingurin ikki var skikkaður til at vera leiðari á dagstovninum.

Almanna- og heilsumálaráðið fekk 30. september avrit av grundgevingini til námsfrøðingin um, hví viðkomandi ikki fekk starvið sum leiðari fyri frítíðarskúlan á Tvøroyri. Grundgevingin var sambært kommununi handað námsfrøðinginum sama dag.

Í grundgevingini fyri ikki at geva námsfrøðinginum starvið verður víst til vantandi persónligar eginleikar, ið gera, at kommunan ikki metir, at viðkomandi er førur fyri at røkja starvið sum leiðari. Í grundgevingini verður eisini víst á eitt ítøkiligt dømi, um hví umsøkjari ikki varð mettur at vera skikkaður til starvið.

Niðurstøða um upprunaliga setanarmálið:

Almanna- og heilsumálaráðið kann staðfesta, at umsøkjari nú hefur fingið eina grundgeving fyri, hví kommunan ikki ynskir at seta viðkomandi í starv.

Almanna- og heilsumálaráðið sær seg **sum eftirlitsmyndugleiki** ikki ført fyri betri enn Tvøroyrar kommuna at kunna meta um tað materiella innihaldið í grundgevingini, sum snýr seg um vantandi persónligar eginleikar hjá umsøkjaranum at røkja starvið sum leiðari í frítíðarskúlanum. Kommunan er setanarmyndugleikin, og treytað av at hon lýkur formligu krøvini, so má vera rúm fyri eini meting hjá kommununi.

Almanna- og heilsumálaráðið metir tí, at Tvøroyrar kommuna við grundgevingini hefur avgreitt upprunaliga setanarmálið, sambært teimum treytum, ið settar vórðu í skrivinum frá landsstýrismanninum 27. september 2004, og soleiðis sum málið er upplýst fyri Almanna- og heilsumálaráðnum annars - tað er, at býráðið tekur avgerðir í setanarmálum av hesum slag.

Viðmerking og støðutakan til avgerðina at lata læraran røkja fyribilsstarvið:

Í skrivi frá Tvøroyrar Kommunu dagfest 14. september varð Almanna- og heilsumálaráðið kunnað um, at Býráðið hevði avgjørt, at ógilda setanina av leiðaranum av frítíðarskúlanum, og samtykt at lýsa av nýggjum. Til nýggjur leiðari varð settur, varð lærarin konstitueraður sum leiðari.

Sambært § 8 stk. 2 í dagstovnalógini kann kommunan í serligum førum gera av, at lata annan enn námsfrøðing røkja starvið sum leiðari í tíðaravmarkað skeið. Í viðmerkingunum til lógaruppskotið stendur sum dømi, at hetta kann gerast neyðugt í teimum smáu kommununum, um ongin við námsfrøðiligari útbúgving søkir eitt leiðandi starv í einum dagstovni ella eini dagrøkt.

Almanna- og heilsumálaráðið metir ikki, at Tvøroyrar kommuna lýkur undantaksregluna í § 8 stk. 2, tá hon enn ikki hevur lýst starvið leyst av nýggjum, nú 3 vikur eftir at setanin av læraranum varð ógildað. Kommunan kundi lýst av nýggjum, fyri at tryggja sær at ongin skikkaður námsfrøðingur søkti starvið.

Landsstýrismaðurin ynskir kortini ikki at brúka sína heimild til at steðga virkseminum á frítíðarskúlanum sambært § 10 stk. 3 í dagstovnalógini. Orsøkin er, at starvið er eitt avloysarastarv, og dagligi leiðarin kemur aftur úr farloyvi aftaná summarferiuna 2005, tvs. nú um 10 mánaðir, og landsstýrismaðurin heldur ikki at avgerðin um at steðga virkseminum á frítíðarskúlanum, við teimum avleiðingum sum tað fær fyri borgararnar, stendur mát við metingina av, at kommunan ikki til fullnar lýkur undantaksregluna í § 8 stk. 2."

Við skrivi, dagfest 7. okt. 2004, hevur Pedagogfelagið sent Tvøroyrar kommunu soljóðandi áminning:

"Vit vilja við hesum rykkja eftir svarið uppá skrivið dagfest 30. september 2004. Harumframt vilja vit biðja um notat, sum eru gjørd í sambandi við foreldrafundin, sum tit nevna í skrivi tykkara til A dagfest 30.09.04. Vit vilja eisini vegna lim okkara biðja um øll skjøl, viðvíkjandi hesum málinum."

Við skrivi, dagfest 13. okt. 2004, hevur Pedagogfelagið sent Tvøroyrar kommunu enn eina áminning, ið er soljóðandi:

"Vit skulu enn einaferð heita á býráðið um at svara skrivum okkara. Vit skulu gera vart við, at kommunan hvørki hevur latið A ella felag okkara avrit av teimum skjølum, sum vit hava biðið um, hóast freistin at svara slíkari áheitan er farin, og heldur ikki hevur býráðið svarað skrivum okkara. Vit kunnu ikki bíða longur og skulu tí boða frá, at um býráðið ikki hevur svarað skrivum okkara í morgin hósdagin 14.10.2004, so verður kæra send Innlendismálaráðnum, eins og Umboðsmaðurin fær áheitan um at taka upp hetta mál."

Við skrivi, somuleiðis dagfest 13. okt. 2004, hevur Tvøroyrar kommuna svarað Pedagogfelagnum soleiðis:

"Vísandi til skriv frá tykkum og frá A um at fáa avrit av skjølum, ið hava samband við setan av fyribils leiðara í frítíðarskúlanum á Tvøroyri. Tað er rætt at hvørki tit ella A hava fingið hesi skjøl, men verða hesi skjøl útflyggjað tykkum í Tórshavn í morgin, og til A fríggjadagin, tann 15. oktober 2004. Sagt verður frá hesum."

Við skrivi, dagfest 14. okt. 2004, hevur Tvøroyrar kommuna latið Pedagogfelagnum avrit av ymiskum skjølum.

Partshoyring

Umboðsmaðurin gjørdi av at kanna hetta málið nærri. Við skrivi, dagfest 6. okt. 2004, varð klagan send Almanna- og heilsumálaráðnum og Tvøroyrar kommunu til ummælis, eins og biðið varð um skjølina.

Eftir at tað hevði verið frammi í fjølmiðlunum, at Føroya Pedagogfelag umhugsaði at stevna Tvøroyrar kommunu í sambandi við hetta málið, sendi umboðsmaðurin 3. nov. 2004 felagnum ein fyrispurning um hetta. Avrit av fyrispurninginum vóru send Almanna- og heilsumálaráðnum og Tvøroyrar kommunu til kunningar.

Við skrivi, dagfest 4. nov. 2004, sendi N, adv. vegna Tvøroyrar kommunu umboðsmanninum skjøluni í málinum og soljóðandi frágreiðing:

"Viðv. kæru um setan av fyribilsleiðara á frítíðarskúlanum á Tvøroyri, LUM ...
Vegna Tvøroyrar kommunu leggi eg við tað umbidna tilfarið í málinum.
Eg havi talmerkt skjøluni kronologiskt frá 1 til 31.
Málgongdin skuldi framgingið av sær sjálvum.

Tó skal eg gera ta viðmerking, at skjal 24, sum er eitt notat frá býráðslimunum H og G, dagfest 19. september 2004, er skjal, sum er skrivað til mín, eftir at eg hevði biðið kommununa um eina neyvvari grundgeving fyri, at viðkomandi ikki varð sett í starvið.

Hesa seinni útgreinaðu grundgeving við ávísing til persónligar eginleikar fyri ikki at seta viðkomandi í starv var neyðugt at koma við, tá Almanna- og Heilsumálaráðið ikki vildi góðtaka ta fyrru grundgevingina, sum eftir proportionalitetsreglunum varð mett at vera nóg mikið í fyrstani, tá Tvøroyrar kommuna tulkaði "námsfrøðilig útbúgving" sum eisini umfatandi læraraútbúgving.

Eru spurningar ella viðmerkingar, eru tit vælkomín at venda tykkum til mín.

Eg skal gera vart við, at eg í bløðunum havi lisið, at kærarin hevur stevnt ella fer at stevna Tvøroyrar kommunu í málinum."

Skjal 24, sum er umrøtt í svarinum frá advokatinum, er undirskrivað av báðum teimum nevndu býráðslimunum og er soljóðandi:

"Setan av leiðara til Frítíðarskúlan.

Tveir umsøkarir vóru, ein lærari og ein pedagogur.

Lærarin bleiv settur, tí vit vóru av tí áskoðan, at lærarin var betur egnaður til hetta starv, tí her var talan um børn í skúlaaldri (seinri blivu vit varugir við at í viðmerkingunum til lógina stendur, at ein námsfrøðingur er ein pedagogur), hetta er eftir okkara metan í andsøgn við føroyskt mál.

Hví settu vit so ikki pedagogin?

Á einum fundi millum pedagogar og foreldur í barnagarðinum, har býráðslimir eisini luttóku, legði vit týðiliga til merkis, at umsøkjarin ikki kundi stýra sínum temperamenti, og østi seg upp yvir einki, harímillum brúkti hon ein ljótan munn. Tá ið eg nú skuldi vera ein av teimum, sum skuldi gera av um umsøkjarin skuldi fáa søkta **leiðarastarvið**, gjørði eg av, at eg skuldi spyrja aðrar leiðarar á okkara stovnum, sum kenna viðkomandi, um teir mettu, at umsøkjarin var egnaður sum leiðari, svarið var í flestu førum nej. Hetta styrkti mína uppfatan, at tað er ikki nokk at hava nógv 13 tøl í karakterbókini, um ein skuldi vera leiðari, ein skal eisini kunna stýra sær sjálvum í pressaðum situatiónum og her peikaði fingurin beint niðureftir, tá ið tosað varð um umsøkjarin. Sostatt kundi eg ikki og kann enn ikki stemmað fyri at seta henda umsøkjarin í starv sum leiðari á einum stovni hjá Tvøroyrar Kommunu.

Tvøroyri, tann 19. september 2004

H

býráðslimur, næstformaður í sosialu nevnd

At eg taki fult undir við omanfyrirstandandi, vátti eg

G

býráðslimur, formaður í sosialu nevnd"

Við skrivi, dagfest 5. nov. 2004, sendi Pedagogfelagið umboðsmanninum soljóðandi svar uppá fyrispurningin frá 3. nov. 2004:

"Viðvíkjandi klaguni um frítíðarskúlan á Tvøroyri

Felagið fer ikki at lata rættinum nakra stevning fyrr enn Løgtingsins Umboðsmaður hevur viðgjørt og komið við einari niðurstøðu í málinum um Frítíðarskúlan á Tvøroyri.

Ætlanin er at stevna Tvøroyrar Kommunu um at avgerðin um ikki at seta pedagogin í starv er ógildug.

Viðmerkjast skal, at kommunan enn ikki hevur latið felagnum møgulig notat frá foreldraráðsfundinum."

Við skrivi, dagfest 12. nov. 2004, boðaði umboðsmaðurin pørtunum frá, at hann grundað á svarið frá Pedagogfelagnum, fór at halda fram við viðgerð sínari.

Við skrivi, dagfest 15. nov. 2004, hevur Almanna- og heilsumálaráðið latið umboðsmanninum skjøluni og soljóðandi frágreiðing um málið:

"Frágreiðing til umboðsmannin um leiklutin hjá landsstýrismanninum í almanna- og heilsumálum í málinum um setan av leiðara í frítíðarskúlanum á Tvøroyri.

Í skrivi dagfest 6. oktober 2004 heitir Løgtingsins umboðsmaður á Almanna- og heilsumálaráðið (AHR) um at lata honum eina frágreiðing um handfaringina av málinum um setan av leiðara í frítíðarskúlanum á Tvøroyri.

Somuleiðis verður AHR biðið um at lata umboðsmanninum til láns øll skjøl viðvíkjandi hesum málinum. Skjøluni eru øll skrásett í máli nr. 0.03-200400599, og eru avrit av øllum skjølunum hjáløgd frágreiðingini.

Frágreiðingin er býtt upp í hesar partar:

1. Lógargrundarlagið fyri virksemd í frítíðarskúla og fyri leiklutin hjá AHR í hesum máli.
2. Lýsing av málinum (tilvísing til viðkomandi skjøl. Samskiftið við Pedagogfelagið og innanhýsis skjøluni í AHR eru nærum ikki umrødd í frágreiðingini).
3. Samandráttur um leiklutin hjá AHR í hesum málinum.

1. Lógargrundarlagið fyri virksemd í frítíðarskúla og fyri leiklutin hjá AHR í hesum málinum:

Virksemd í Frítíðarskúlum er umfatað av Ll. Nr. 67 frá 10. mai 2000 um dagstovnar og dagrøkt (sí § 3 stk. 1 í dagstovnalógini).

Ábyrgd:

Kommunurnar hava ábyrgdina av virkseminum í dagstovnum sambært hesi lóg (sí § 3 stk. 1).

Førleikakrøv til leiðara:

Sambært § 8, stk. 1 skal leiðarin hava námsfrøðiliga útbúgving. Í viðmerkingunum til lógaruppskotið (nr. 29 frá 8. februar 2000) stendur ítøkiliga, at tað merkir útbúgving sum pedagogur.

Sambært § 8, stk. 2 kann kommunan í serligum førum í tíðaravmarkað skeið gera undantak frá kravinum um útbúgving hjá leiðaranum. Í viðmerkingunum til lógaruppskotið stendur, at hetta kann gerast neyðugt á teimum smáu støðunum, um ongin við námsfrøðiligari útbúgving sækir starvið. Tað var undir viðgerðini í Løgtinginum, at undantaksheimildin varð herd til bert at galda "í tíðaravmarkað skeið".

Eftirlitið hjá landsstýrismanninum:

Sambært § 10, stk. 2 hevur landsstýrismaðurin "yvirskipaða eftirlitið við, at kommunurnar umsita dagstovnar og dagrøktir eftir hesi lóg". Viðmerkingarnar áseta ikki nærri, hvat eftirlitið hjá kommununum snýr seg um. Ásett verður, at kommunurnar hava eftirlit við øllum virkseminum á dagstovnum sambært hesi lóg. Talan kann vera um foreldragjald, brunaumsjón ella starvsfólkaviðurskipti.

Sambært § 10, stk. 3 kann kommunan ella landsstýrismaðurin steðga virkseminum á einum dagstovni, um krøvini í lógini ikki verða lokin. Viðmerkingarnar til ásetingina í lógaruppskotinum siga ikki meir.

§ 10, stk. 4 í dagstovnalógini áleggur landsstýrismaninum at áseta nærri reglur um eftirlit. Hetta er tíverri ikki gjørt enn. Í viðmerkingunum til hesa áseting í lógaruppskotinum er hetta nærri greinað til at snúgva seg um eftirlit "bæði viðvíkjandi námsfrøðiliga og trygdarliga grundarlagnum". Í viðmerkingunum einki ásett um, hvørt landsstýrismaðurin hevur eftirlit við, um kommunurnar lúka vanligu fyrisingarreglurnar í eitt nú setanarmálum.

2. Málslýsing - gongdin í málinum:

Málið snýr seg um, at Tvøroyrar kommuna í summar søkti eftir avloysara í eitt ár til starvið sum leiðari á frítíðarskúlanum á Tvøroyri. Tann 13. august avgjörði kommunan at seta ein umsøkjara í starvið, sum var lærararaútbúgvin, hóast ein námsfrøðingur hevði søkt starvið. Tað vóru 2 umsóknir til starvið.

AHR varð við telefaksi tann 17. august av Føroya Pedagogfelagi kunnað um avgerðina (sí skjal 1), og valdi beinanvegin at taka málið upp. AHR hevði frá Pedagogfelagnum m.a. fingið avrit av grundgevingini til námsfrøðingin fyri, at hann ikki fekk starvið. Í grundgevingini varð sagt, at tann, ið hevði fingið starvið (lærarin), hevði "relevanta útbúgving, sum í hesum føri mestsum kann líkastillast við tygara".

Tann 23. august fekk AHR avrit av brævi frá Tvøroyrar kommunu til Pedagogfelagið, har sagt varð frá, at kommunan ikki metti, at hon hevði skyldu til at seta námsfrøðing í starvið.

AHR sendi tí tann 23. august Tvøroyrar kommunu eitt skriv, har kommunan varð kunnað um galdandi lóggávu, og heitt varð á kommununa um at fáa viðurskiptini í rættlag beinanvegin (sí skjal 5).

Í samrøðu við borgarstjóran 25. august kunnaði deildarstjóri í AHR borgarstjóran um, at um kommunan ikki broytti støðu í málinum, kundi landsstýrismaðurin sambært § 10, stk. 3 í dagstovnalógini steðga virkseminum á stovninum, tí avgerðin hjá kommununi var eitt klárt brot á § 8 stk. 1 í dagstovnalógini (skjal 9).

Tann 3. september varð hoyringsskriv sent Tvøroyrar kommunu frá landsstýrismanninum, har hótt varð við at steðga virkseminum á frítíðarskúlanum, um setanin ikki innan eina viku varð ógildað, og ítøkilig stig vórðu tikin til at seta ein námsfrøðing í starvið. Eisini vórðu allir kommunustýrismirnir bjóðaðir á fund við landsstýrismannin fyri at fáa eina loysn á málinum. Hetta skriv varð sent til allar kommunustýrismirnir, og avrit til Føroya Pedagogfelag (skjal 19).

Tann 12. september var fundur á Tvøroyri millum umboð frá Tvøroyrar kommunu og landsstýrismannin, har 2 niðurstøður vórðu gjørdar:

LØGTINGSINS UMBOÐSMAÐUR

- 1) at Tvøroyrar Býráð beinanvegin skuldi taka neyðug stig fyri at fáa viðurskiftini í rættlag, eisini at taka starvssetanina aftur.
- 2) at landsstýrismaðurin fór at taka stig til at broyta § 8 í dagstovnalógini, sum m.a. ásetur førleikakrøvini hjá stovnsleiðarum (skjal 24 og 37).

Hesin fundurin hevur fingið heilt nógva umrøðu bæði í fjølmiðlum og í Løgtinginum, har landsstýrismaðurin 27. oktober svaraði einum skrivligum fyrispurningi frá løgtingskvinnu P um m.a. hetta (svarið uppá fyrispurningin er hjálagt).

Endamálið við fundinum var at fáa kommununa til at ógilda ólógligu setanina. At landsstýrismaðurin á sama fundi kunnaði um sínar politisku ætlanir um at broyta dagstovnalógina á fleiri økjum, eisini útbúgvingarkravið til leiðarar á frítíðarskúlum, var kanska ikki væl umhugað, men tað var bert ein kunning um hansara politiska ynski - ikki eitt lyfti, ið var tengt at tí ítøkiligum málinum.

Í AHR hevur verið arbeitt við at dagføra dagstovnalógina á nógvum økjum (sí hjálagda fundarupplegg og fundarfrágreiðing frá innanhýsis fundi mikudagin 1. september 2004 um ætlaðu broytingarnar í dagstovnalógini). Av hesum sæst at eisini leiðaracrøvini vórðu umrødd.

At onki embætisfólk var við á fundinum er óvanligt. Upprunaliga ætlanin var eisini, at fundurin skuldi vera í Almanna- og heilsumálaráðnum við luttøku av øllum býráðslimumum, men tað lá ikki fyri, og tá landsstýrismaðurin kortini skuldi suður í øðrum ørindum, valdi hann at fara á fundin einsamallur.

At fundarfrásøgn varð skrivað frá hesum fundi var ein beinleiðis fylgja av, at almenna fyrisingin hevur notatskyldu í øllum sínum virksemlu, og at tað hevði týðning fyri málið, at kommunan váttaði at hon fór at taka starvssetanina aftur.

14. september varð skriv sent frá Tvøroyrar kommunu, har kunnað varð um, at býráðið sama dag hevði ógildað setanina av leiðara í frítíðarskúlanum, og samtykt at lýsa av nýggjum. Samstundis varð sagt, at lærarin røkti starvið sum settur leiðari, til nýggjur leiðari varð settur (skjal 28).

Dagin eftir svaraði AHR, at undantakið í § 8 stk. 2 í dagstovnalógini ikki kundi brúkast, tí ein námsfrøðingur var tøkur. Tí bað AHR Tvøroyrar kommunu um at grundgeva fyri, hví námsfrøðingurin ikki fekk starvið frá byrjan, og hví ein persónur uttan námsfrøðiliga útbúgving nú var fyribilsettur leiðari fyri stovnin, til nýggjur leiðari varð settur (skjal 31).

16. september svaraði Tvøroyrar kommuna: 1) at ein meiriluti í býráðnum við lokalari vitan í huga ikki metti, at námsfrøðingurin var skikkaður til starvið, og 2) at av tí at býráðið metti læraran at vera skikkaðan til starvið, skuldi tað ikki stoytt nakran, at hon røkti starvið sum leiðari, til nýggjur leiðari er settur (skjal 35).

17. september sendi AHR eitt telefaks til Tvøroyrar kommunu, har sagt varð frá, at landsstýrismaðurin ikki metti svárið at vera nøktandi, og heitti á kommununa um at útgreina grundgevingina skrivliga fyri landsstýrismanninum í seinasta lagi mánamorgunin 20. september. Tað varð enn einaferð hótt við at nýta heimildina í § 10, stk. 3 (skjal 36).

20. september varð bræv frá advokatinum hjá kommununi handað AHR (skjal 40). Advokaturin metti, at:

- tað er tulkingarósemja millum kommununa og AHR um lógarásettu førleikacrøvini í dagstovnalógini.
- AHR roynir at noyða kommununa til sína tulking við at hótta við at steingja skúlan.
- AHR - uttan um kommunala eftirlitið - og uttan at kommunan fær høvi at royna málið í rættinum roynir at noyða kommununa at seta ein leiðara, sum kommunan ikki metir vera egnaðan til hetta starv.

Advokaturin gjørði m.a. hesar viðmerkingar:

- Tað er dómsvaldið, sum tulkar lógina
- Tað er kommunala eftirlitið, ið fyrisingarliga er disciplinermyndugleikin hjá kommununum
- Brot á reglurnar um "proportionalitet", tí aðrastaðir eru leiðarar á dagstovnum, ið ikki eru námsfrøðingar.
- Setanarkriteriir: Fyri tað um námsfrøðingurin hevur røttu útbúgving, er tað ikki tað sama sum, at hann hevur krav um at fáa starvið.
- At kommunan fyribils letur tann læraralærda persónin røkja starvið sum leiðari, meðan lýst verður eftir (øðrum) námsfrøðingi, er náttúrligt og er eisini ein liður í roynd hjá kommununi at minka um eitt møguligt endurgjaldskrav frá tí læraralærda persóninum.

Atfinningarnar í brævinum fekk AHR til at umhugsa støðuna enn einaferð. AHR vendi sær til Innlendismálaráðið fyri at umrøða spurningin um, hvør er rætti eftirlitsmyndugleikin, í hesum málinum (skjal 41 og 43). Niðurstøðan var, at AHR er rætti eftirlitsmyndugleikin, eisini í setanarmálum, ið viðvíkja dagstovnum sambært hesi lóg.

Í AHR var óvissa um, hvussu langt AHR kundi fara í sínum eftirliti av einum setanarmáli, og tí varð tann 21. september avgjørt at venda sær til Lønardeildina í Fíggjarmálaráðnum fyri at fáa fakliga vegleiðing viðv. fyribilssetanini av læraranum, til annar leiðari var settur (skjal 46).

Lønardeildin svaraði, at tað var ein tulkingarspurningur av dagstovnalógini, og tí kundi tey ikki svara spurninginum generelt. At enda varð niðurstøðan í AHR, at setanin av læraranum í veruleikanum ikki varð ógildað, tí eitt starvsfólk hevur tey somu rættindini sum konstitueraður og sum settur í fast starv.

Tá avgjórði AHR at viðgera tað upprunaliga setanarmálið viðvíkjandi námsfrøðinginum. Áðrenn hevði málið snúð seg um at fáa kommununa til at ógilda eina ólógliga setan, uttan at viðgera, at kommunan hevði sýtt námsfrøðinginum starvið.

20. september fekk AHR øll skjølina í málinum útflýggjað frá Tvøroyrar kommunu (skjal 44). AHR metti upprunaliga, at málið um setan av lærara var nóg væl lýst, og kravdi sostatt ikki at kommunan ógildaði ólógligu setanina. Men upprunaliga setanarmálið var ikki avgreitt á fullgóðan hátt, og tí var neyðugt at tryggja sær, at AHR hevði øll skjølina í málinum.

27. september álegði AHR í skrivi kommununi at viðgera umsóknina frá námsfrøðinginum av nýggjum, og at geva umsøkjaranum eina sakliga grundgeving, um hon ikki fekk starvið (skjal 52).

30. september fekk AHR avrit av nýggjari grundgeving til námsfrøðingin um, hví hon ikki fekk starvið (skjal 56).

1. oktober sendi AHR Tvøroyrar kommunu avgerðina hjá landsstýrismanninum í málinum um upprunaliga setanarmálið og viðmerking og støðutakan til avgerðina hjá kommununi um at lata læraran røkja fyribilsstarvið. AHR kundi staðfesta, at umsøkjarin nú hevði fingið eina grundgeving fyri ikki at fáa starvið, og at grundgevingin var vend móti vantandi førleikanum hjá umsøkjaranum sjálvum. AHR tók ikki støðu til metingina hjá setanarmyndugleikanum, og viðgjørði heldur ikki dømið, ið skuldi undirbyggja grundgevingina (skjal 57). AHR avgjórði tísil ikki at gera meira við hendan partin av málinum.

3. Samandráttur um leiklutin hjá AHR í málinum:

AHR hevur verið eftirlitsmyndugleiki í hesum málinum, ikki kærmyndugleiki, og AHR hevur tí bert hoyrt Tvøroyrar kommunu í málinum fyri at gera sínar niðurstøður. Av tí at tað í AHR var ivi um leiklutin hjá Føroya Pedagogfelag í hesum máli, so varð felagið í telefonsamrøðu millum deildarstjóra í AHR og formannin í pedagogfelagnum spurt um áheitanin frá felagnum skuldi skiljast sum ein kæra, har felagið umboðaði námsfrøðingin, ið ikki fekk

starvið. Svarið var, at tað var tað ikki. Pedagogfelagið varð eisini kunnað um, at hetta hevði týðning fyri hvør skuldi hoyrast í málinum.

Hetta er fyrstu ferð, at AHR hevur brúkt sínar heimildir sum eftirlitsmyndugleiki sambært dagstovnalógini í einum setanarmáli. Tí er málið prinsipielt fyri AHR, sum hevur roynt at fáa greiðu á, hvørji mörk eru fyri eftirlitinum. § 10, stk. 4 í dagstovnalógini áleggur landsstýrismaninum at áseta nærri reglur um eftirlit. Hetta er tíverri enn ikki gjørt. Í viðmerkingunum til hesa áseting í lógaruppskotinum er hetta nærri greinað til at snúgva seg um eftirlit "bæði viðvíkjandi námsfrøðiliga og trygdarliga grundarlagnum", men onki er ásett um eftirlit við, um kommunurnar lúka vanligu fyrisitingarreglurnar í eitt nú setanarmálum. Í hesum førinum hevur AHR mett, at setanarmálið var umfatað av eftirlitinum, tí útbúgvingarkravið til leiðaran hevur sum endamál at tryggja eitt ávíst námsfrøðisligt stig í virkseminum á dagstovnum. Harumframt er AHR, eftir at hava umrøtt málið við Innlendismálaráðið, komið til ta niðurstøðu, at AHR hevur tað fulla eftirlitið við dagstovnaøkinum, eisini í setanarmálum. Innlendismálaráðið tekur ikki mál upp, har annar landsmyndugleiki hevur eftirlit sambært serligari lóggávu (sektoreftirlit). AHR ivast kortini í, hvar markið fyri eftirlitinum gongur. Í hesum málinum valdi AHR at steðga við metingini hjá setanarmyndugleikanum um, at umsøkjarin ikki var skikkaður til starvið. At heimildin fyri eftirlitið hjá landsstýrismanninum sambært dagstovnalógini er so lítið ítøkilig, og at AHR fyri fyrstu ferð brúkar heimildina í einum setanarmáli hevur havt ta avleiðing, at AHR hevur avgjørt ikki at fara longur í eftirlitinum, enn heimildin kundi bera.

Alt hetta hevur týðning fyri at skilja avgerðina hjá AHR um at góðtaka grundgevingina hjá kommununi fyri ikki at seta námsfrøðingin í starv, og fyri ikki at brúka heimildina til at steðga virkseminum á stovninum, tá samanum kemur.

Tað hevur verið fullur opinleiki í handfaringini hjá AHR í hesum máli. Soleiðis hevur Føroya Pedagogfelag, ið hevur kært málið fyri Løgtingsins umboðsmann, fingið fult innlit í øll tey skjøl, felagið hevur rætt til sambært lóg um alment innlit.

AHR hevur arbeitt so skjótt, sum til ber í hesum máli, fyri at fáa viðurskiptini í rættlag.

Endaliga avgerðin hjá landsstýrismanninum um ikki at gera meiri við málið um setta læraran var tikin eftir at hava vígað brotið á útbúgvingarkravið sambært § 8. stk. 1 upp móti einasta revsimøguleikanum í dagstovnalógini - at stongja frítíðarskúlan - við teimum fylgjum hetta hevði havt fyri børn og foreldur, ið brúka ansingartilboðið."

Við skrivi, dagfest 19. nov. 2004, vórðu viðmerkingarnar frá Tvøroyrar kommunu og Almanna- og heilsumálaráðnum sendar Pedagogfelagnum til ummælis.

Við skrivi, dagfest 8. des. 2004, sendi Føroya Pedagogfelag umboðsmanninum hesar viðmerkingar:

"Vísandi til skriv tykkara dagfest 19.11.04 skulu vit við hesum boða frá, at vit hava lisið brævið dagfest 04.11.2004, sum N, advokatur vegna Tvøroyrar kommunu hevur borið umboðsmanninum og brævið frá landsstýrismanninum dagfest 15.11.2004.

Vit hava hesar viðmerkingar til nevndu brøv:

Viðv. Tvøroyrar kommunu.

Í brævinum frá advokatinum hjá kommununi er eingin viðmerking yvirhøvur til kærú okkara, men hinvegin verður víst til skjøluni 1 til 31, sum kommunan hevur latið umboðsmanninum, og sagt verður bert í skrivinum at "**málgongdin skuldi framgingið av sær sjálvum**".

LØGTINGSINS UMBOÐSMAÐUR

Vónandi skilir umboðsmaðurin, at vit ikki kunnu gera viðmerkingar til skjøl, sum vit ikki kenna.

Vit hava avrit av nøkrum skjølum, men vit vita ikki um hetta partvíst eru somu skjøl, sum umboðsmaðurin hevur fingið.

Vit skulu gera vart við:

- at Tvøroyrar kommuna framvegis ikki hevur eftirlíkað áheitan okkara, um sambært fyrisingarlógini, at lata okkum sum partsumboð avrit av øllum skjølum í málinum,
- at vit staðiliga hava heitt á kommununa, um at senda okkum avrit av møguligum notati, sum lagt er fyri býráðið í sambandi við viðgerðina av umsóknini hjá A,
- at vit staðiliga hava heitt á kommununa, um at upplýsa hvørjir aðrir upplýsingar annars eru lagdir fyri býráðið í sambandi við viðgerðina av umsóknini hjá A,
- at kommunan framvegis tykist at royna at fjala veruligu umstøðurnar í málinum fyri felag okkara, hóast felagið er partsumboð hjá A,
- at kommunan sambært orðingin av lýsingini søkti eftir **"pedagogi"** sum leiðara fyri frítíðarskúlan (sí hjálagda avrit),
- at hugtakið "pedagogur" er at skilja, sum persónur við pedagogútbúgving,
- at eingin áður hevur sett spurnartekin við nevnda hugtak,
- at kommunan ikki fyrr enn kæra varð send landsstýrismanninum, hevur sett spurnartekin við hugtakið pedagogur,
- at A, sum er útbúgvinn pedagogur, søkti nevnda starv,
- at A hevur fingið sera gott skrivligt viðmæli frá leiðaranum fyri frítíðarskúlan,
- at býráðið hevur fingið nevnda viðmæli,
- at A hevur drúgvar royndir sum pedagogur,
- at A hevur starvast 3 ár á frítíðarskúlanum,
- at A ongantíð hevur fingið nakra átalum um arbeiði sítt,
- at A ikki varð kallað inn til samrøðu hjá kommununi,
- at býráðið við skrivni dagfest 13.08.04 boðar A frá, at orsøkin til at hon ikki fekk starvið var, at **"tann, ið er sett hevur drúgvvari royndir við børnum í skúlaaldri og hevur relevanta útbúgving, sum í hesum føri mest sum kann líkastillast við tygara"**,
- at býráðið í sama skrivni heitti á A, um at átaka sær fyribils starv sum leiðari í avmarkað tíðarskeið,
- at býráðið við skrivni dagfest 30.09.04 boðar A frá, at orsøkin til at hon ikki varð sett í starv sum leiðari var, **"... at tygum ikki í nøktandi mun eru før fyri at stýra í "pressaðum situatiónum"**,
- at býráðið í skrivinum dagfest 30.09.04 vístu til innanhýsis fund millum foreldur og starvsfólk í barnagarðinum, har A verður skuldsett fyri at hava øst seg upp yvir lítið og einki og eisini at hava **"brúkt ljótan munn"**,

LØGTINGSINS UMBOÐSMAÐUR

- at tann ella teir býráðslimir, sum siga seg hava verið á nevnda fundi millum foreldur og starvsfólk í barnagarðinum, eftir øllum at døma hava lagt fyri býráðið upplýsingar (skuldsetingar), sum A ikki hevur fingið fyrilagdar,
- at A sostatt ikki hevur fingið høvi at gera viðmerkingar til nevndu upplýsingar (skuldsetingar, um m.a. at hava brúkt ljótan munn),
- at A hóast áheitanir, ikki hevur fingið upplýst hvat hon ítøkjuliga skal hava sagt, sum kann kallast at "brúka munn" og sum kann geva ábendingar um, at hon "ikki í nøktandi mun er før fyri at stýra í pressaðum situatiónum",
- at hesir upplýsingar (skuldsetingar) kortini tykjast hava verið beinleiðis orsökkin til, at býráðið avgjórði ikki at seta A í starv,
- at talan tí er um brot av grundleggjandi fyrisitingarligar reglur um partshoyring,
- at spurnartekin helst kann setast við heimildina hjá tí ella teimum býráðslimum, sum siga seg hava verið við á fundi millum foreldur og starvsfólk í barnagarðinum, at geva víðari upplýsingar frá fundinum, serliga tá talan var um afturlatnan fund.

Vit undrast á, at ein kommuna so miðvíst kann seta til viks heilt grundleggjandi fyrisitingarreglur, tí veruleikin er tann, at A sum partur í málinum og felag okkara sum partsumboðan framvegis ikki hava fingið upplýst veruliga grundina til avgerðina, um ikki at seta A í starv sum leiðari fyri frítíðarskúlan, hóast A var einasti umsøkjari sum uppfylti tey krøv, sum bæði lýsingin og lógin seta fyri slíka starvssetan.

Greiðar ábendingar eru eisini um, at kommunan tilætlað og miðvíst royna at fjala veruligu umstøðurnar í málinum, tí hvørki A ella felag okkara hava enn fingið avrit av notatinum, sum vit skilja hevur verið avgerandi fyri avgerð býráðsins, og sum kommunan hevur talmerkt sum nr. 24 í teimum skjølum, sum vit skilja at umboðsmaðurin hevur fingið.

Vit undrast á, at ein kommunal fyrisiting og fólkavaldir býráðslimir so eyðsýniliga kunnu seta til viks heilt grundleggjandi fyrisitingarreglur, og vit kunnu bert staðfesta, at um slík framferð ikki fær avleiðingar, so kunnu føroysku kommunurnar hóreiggja sær sum teimum lystir, uttan at fylgja fyrisitingarlóg og øðrum lógum.

Vit heita á umboðsmannin, um at kanna nær umsøkjarin, sum søkti og fekk nevnda leiðarastarv hevur sent kommununi starvsúmsókn sína.

Tað er eftir okkara meining sera átaluvvert, tá fólkavaldir politikkarar, sum settir eru at umsita galdandi lóggávu, so miðvíst bróta somu lóggávu, og tí vóna vit, at umboðsmaðurin viðgerð hesa kæru so gjølla sum tilber, tí bæði fyri A og onnur, sum framyvir fara at søkja starv, er tað umráðandi at fáa staðfest, at kommunurnar skulu halda galdandi lógir.

Viðv. B, landsstýrismanni.

Vit skulu fyrst viðmerkja, at vit framvegis halda, at málsviðgerðin hjá landsstýrismanninum ikki er í tráð við fyrisitingarlógina og fyrisitingarreglur annars.

Meginparturin av skrivinum frá landsstýrismanninum er ein gjøgnumgongd av málsgongdini, sum fyri meginpartin er púra irrelevant og í nógvum førum er villeiðandi.

Vit ivast eisini í, um Løgtingsins Umboðsmaður hevur fingið øll tey skjøl, sum eru í varðveitslu hjá Almanna- og Heilsumálaráðnum og her hugsa vit serliga um innanhýsis skjøl og notat, sum gjørd eru í sambandi við málsviðgerðina.

Viðvíkjandi semjuni, sum gjørd varð millum landsstýrismannin og býráðið tann 12.09.04, so skulu vit vísa á, at semjan bert kann skiljast sum ein tilsøgn frá landsstýrismanninum, um

at taka stig til at broyta § 8 í dagstovnalógini, afturfyri, at býráðið skuldi taka starvsetanina aftur.

Tann sannroynd, at einki embætisfólk var við á fundinum kann sjálvsagt ikki frítaka landsstýrismannin fyri at viðgera hetta mál sakliga og sambært galdandi lóggávu.

Vit skulu gera vart við, at landsstýrismaðurin ikki, tá hann fekk skrivligu niðurstøðuna frá býráðnum, hevur gjørt vart við at talan ikki um nakra tilsøgn frá hansara síðu, og hetta bendir greitt á, at landsstýrismaðurin veruliga hevur "handlað" við býráðið og hevur eftirlíkað, at tikið stig til lógarbroting fyri at fáa býráðið at fylgja greiðari lógaráseting.

Hetta í sjálvum sær er eitt greitt brot á vanligar fyrisitingarreglur, tí tað kann ikki bera til, at hægsti fyrisitingarligi leiðari skal lata sær lynda, at eitt býráð, sum tilætlað brýtir galdandi lóggávu skal kunna seta treytir fyri at fylgja hesari somu lóggávu.

Viðvíkjandi viðmerkingunum á síðu 6, 3. stk. so er orðingin skrivað soleiðis, at ein kann fáa fatan av, at umboð fyri Almanna- og Heilsumálaráðið longu tá hetta mál stakk seg upp, hevur tosað við formannin í Føroya Pedagogfelag um talan var um eina kæru.

Hetta er ikki rætt, tí tað er fyri stuttari tíð síðani at umboð fyri Almanna- og Heilsumálaráðið tosaði við formannin í felagnum og tá var kæra longu send Løgtingsins Umboðsmanni um hetta mál.

Hetta er bert eitt dømi um, hvussu landsstýrismaðurin roynir at snúgva sær undan ábyrgd sínari, tí veruleikin er tann, at hann hevur ikki víst vilja at skorið ígjøgnum í málinum, men hevur hinvegin latið kommuna stýra gongdini, og hetta síggja vit bæði í sambandi við "semjuna", sum gjørd varð á Tvøroyri og tá kommunan framvegis ikki vildi fylgja galdandi lóg, tí tá bakkaði landsstýrismaðurin beinanvegin og fann eina grundgeving fyri ikki at gera meira við hetta greiða lógarbrot, sum kommunan framdi og framvegis fremur (nú við óbeinleiðis góðkenning frá landsstýrismanninum).

Samanumtikið skulu vit endurtaka, at eftir okkara meting, so er skrivið frá landsstýrismanninum ein roynd at skava út yvir tann veruleika, at landsstýrismaðurin í sambandi við málsviðgerð sína ikki hevur hildið galdandi fyrisitingarlóg og fyrisitingarreglur annars."

Við skrivum, dagfest 10. des. 2004, vórðu viðmerkingarnar frá Pedagogfelagnum sendar Almanna- og heilsumálaráðnum og Tvøroyrar kommunu til ummælis.

Við telefaksi, dagfest 17. des. 2004, hevur Almanna- og heilsumálaráðið sent umboðsmanninum avrit av ymsum skjølum, sum ráðið hevði fingið, síðani umboðsmaðurin fekk skjølini fyrru ferð.

Við teldubrævi, dagfest 6. jan. 2005, hevur Almanna- og heilsumálaráðið sent umboðsmanninum avrit av svarinum frá landsstýrismanninum uppá fyrispurning í løgtingsmáli nr. 100-7/2004 um hetta málið.

Við skrivi, dagfest 11. jan. 2005, hevur Almanna- og heilsumálaráðið sent umboðsmanninum soljóðandi viðmerkingar:

"Í skrivi dagfest 10. desember 2004 bjóða tygum undirritaða at gera viðmerkingar til skriv frá Føroya Pedagogfelag, ið varð latið tygum 8. desember, har Føroya Pedagogfelag m.a. ger sínar viðmerkingar til frágreiðingina frá mær til málið um setan av leiðara fyri frítíðarskúla á Tvøroyri.

Føroya Pedagogfelag skrivar í sínum viðmerkingum at tey ivast í, at tygum hava fingið øll tey skjøl (*í málinum*), sum eru í varðveitslu hjá Almanna- og heilsumálaráðnum, serliga innanhýsis skjøl og notat, sum eru gjørd í sambandi við málsviðgerðina. Til tað er at siga, at tygum hava fingið avrit av øllum skjølunum í málinum, og at alt, sum hevur týdning fyri málsviðgerðina í AHR av hesum máli er skrásett í málinum.

Mín leiklutur á umrødda fundinum við umboð fyri Tvøroyrar kommunu er til fulnar lýstur í frágreiðingini eg fyrr havi latið tygum.”

Við skrivi, dagfest 14. jan. 2005, boðaði umboðsmaðurin pørtunum frá, at hann fór at taka hetta málið upp til endaliga viðgerð, tí at hann einki hevði frætt aftur frá Tvøroyrar kommunu, eins og at landsstýrismaðurin ikki hevði fleiri viðmerkingar til hetta málið. Avrit av teimum 3 seinastu skrivunum frá Almanna- og heilsumálaráðnum vórðu samstundis send kommununi og Pedagogfelagnum til kunningar.

Við telefaksi, dagfest 17. jan. 2005, boðaði N, adv. umboðsmanninum frá, at umboðsmaðurin hevði fingið øll skjølini hjá Tvøroyrar kommunu í hesum máli.

Niðurstøða

§ 8 í løgtingslóg nr. 67 frá 10. mai 2000 um dagstovnar og dagrøkt (dagstovnalógin) er soljóðandi:

“**§ 8.** Til tess at røkja tað dagliga arbeiðið, setir kommunan ein leiðara fyri dagstovnin ella dagrøktarskipanina við námsfrøðiligari útbúgving. Leiðari fyri sjálvsognarstovn verður settur av nevndini fyri stovnin. Starvið skal lýsast leyst alment.

Stk. 2. Í serligum førum kann kommunan í tíðaravmarkað skeið víkja frá kravinum um, at leiðarin skal hava námsfrøðiliga útbúgving. Landsstýrismaðurin kann í kunngerð áseta reglur, sum heimila kommununum í heilt serligum førum at geva varandi undantaksloyvi frá útbúgvingarkravinum.

...”

Í viðmerkingunum til lógaruppskotið (løgtingsmál nr. 29 frá 1999) stendur soleiðis:

“**Ad. § 8)** Kravið, at leiðarin á stovninum ella dagrøktarleiðarin skal hava námsfrøðiliga útbúgving, t.v.s. vera pædagogur, er sett í lógina fyri at tryggja eitt fakligt støði á stovninum ella í dagrøktarskipanini.

...”

Kommunan kann í serligum førum gera undantak frá hesum kravi. Hetta kann t.d. verða neyðugt í teimum smáu kommununum, tá ið eingin við námsfrøðiligari útbúgving søkir eitt leiðandi starv í einum dagstovni ella eini dagrøkt...”

Eg eri tí samdur við Almanna- og heilsumálaráðnum, tá sagt verður, at sambært lógini og viðmerkingunum merkir kravið um, at leiðarin skal hava námsfrøðiliga útbúgving, at viðkomandi skal vera útbúgvin pedagogur.

Tvinnar umsóknir vóru til avloysarastarvið í Frítíðarskúlanum á Tvøroyri. Annar umsøkjarin var útbúgvin lærari, og lýkur tí ikki krøvini, sum eru ásett í § 8, stk. 1 í dagstovnalógini. Tað var sostatt bert hin umsøkjarin, sum kundi

koma uppá tal til starvið. Hesin umsøkjari var útbúgvinnur pedagogur og hevði arbeitt á stovninum sum slíkur í 3 ár. Harumframt hevði hon eitt gott viðmæli frá leiðaranum á stovninum. Hóast hetta, tekur kommunan eftir tilmæli frá sosialu nevnd avgerð um at seta læraran í starvið. Einkin er sagt um orsøkina til hetta, hvørki í tilmælinum frá sosialu nevnd ella í gerðabókini hjá kommununi fyri hendan fundin. Tað finst heldur einki skjalatiltak í málinum, sum lýsir, hvørja viðgerð umsóknirnar hava fingið.

Í notatunum frá formanninum og næstformanninum í sosialu nevnd, dagfest 19. sept. 2004, og sum sostatt er skrivað stívliga 5 vikur aftaná, at setanin varð framd, verður greitt frá, at avgerð teirra var grundað á, hvussu pedagogurin skal hava uppført seg á einum fundi í barnagarðinum, har hon luttók sum foreldur. Til hetta er at siga, at eingin dokumentatión er fyri hesum upphaldum, sum heldur ikki eru nærri útgreinað. Víðari verður sagt í hesum notati, at leiðarar á øðrum kommunalum stovnum eisini eru spurdir til ráðs, og at hesir í flestu førum ikki hava hildið pedagogin vera egnaðan til leiðarastarvið.

Fyri tað fyrsta hevði kommunan skyldu til, tá møgulig ummæli vóru fingin til vega frá øðrum stovnsleiðarum, sambært § 6 í innlitslógini at gjørt notat frá hesum samrøðum. Eingi slík notat eru í málinum, hvørki viðvíkjandi hvønn tosað er við, ella hvat hesi møguliga hava sagt.

Fyri tað næsta hevði kommunan sambært § 18, stk. 1 í fyrisingarlógini skyldu at kunna pedagogin um møgulig ummæli, sum ikki vóru til fyrimuns fyri hana, og at geva henni høvi til at koma við einum ummæli av hesum, áðrenn avgerð varð tikin í málinum. Hetta er als ikki gjørt - hvørki viðvíkjandi teimum úttalilsum, sum teir báðir limirnir í sosialu nevnd siga seg hava fingið frá øðrum stovnsleiðarum ella tí, sum skal vera hent á umrødda fundinum í barnagarðinum.

Reglan um partshoyring í § 18 í fyrisingarlógini er ein sokallað "garantiforskrift", tvs. ein regla sum skal tryggja, at avgerðir verða tiknar á einum nøktandi og fullgóðum grundarlagi. Eg haldi talan vera um eitt so álvarsamt brot á hesa regluna, at avgerðin hjá kommununi má metast at hava verið ógildug.

Afturat hesum kemur, at kommunan heldur ikki hevur givið pedagoginum eina nøktandi grundgeving fyri avgerð sínari, hvørki í skrivinum frá 13. aug. ella 30. sept. 2004. Fyrru ferðina var grundgevingin beinleiðis skeiv, tí lærarin lýkur ikki lógarásettu krøvini fyri at gerast leiðari, og orðingin av skrivinum til pedagogin kundi eisini bent á, at kommunan var vitandi um hetta. Seinnu ferðina var eisini grundgivið við viðurskiftum, ið als eingin dokumentatión var fyri, og sum tað er ivasamt, um dentur annars yvirhøvur kundi verið lagdur á.

Kommunan hevur heldur ikki givið pedagoginum nakra kæruegleiðing um, at talan var um eina avgerð, sum kundi kærast til landsstýrismannin í

almannamálum. Hetta hevði kommunan annars skyldu til at gera sambært § 24, stk. 1 í fyrisitingarlógini.

Samanumtikið haldi eg talan vera um sera álvarslig brot á dagstovnalógina og grundleggjandi reglur í fyrisitingarlógini. Hendan málsviðgerðin hevur verið so óforsvarlig, at eg kann ikki annað enn geva kommununi eina sera álvarsliga átalum fyri handfaringina av hesum málinum.

Landsstýrismaðurin fer inn í hetta málið og hóttir við at steingja frítíðarskúlan, men tá á stendur bakkar hann. Í frágreiðingini frá Almanna- og heilsumálaráðnum til mín, dagfest 15. nov. 2004, stendur m.a. soleiðis:

"3. Samandráttur um leiklutin hjá AHR í málinum:

AHR hevur verið eftirlitsmyndugleiki í hesum málinum, ikki kærmyndugleiki, og AHR hevur tí bert hoyrt Tvøroyrar kommunu í málinum fyri at gera sínar niðurstøður. Av tí at tað í AHR var ivi um leiklutin hjá Føroya Pedagogfelag í hesum máli, so varð felagið í telefonsamrøðu millum deildarstjóra í AHR og formannin í pedagogfelagnum spurt um áheitanin frá felagnum skuldi skiljast sum ein kæra, har felagið umboðaði námsfrøðingin, ið ikki fekk starvið. Svárið var, at tað var tað ikki. Pedagogfelagið varð eisini kunnað um, at hetta hevði týðning fyri hvør skuldi hoyrast í málinum."

Einki notat finst frá hesari samrøðuni í skjølunum hjá Almanna- og heilsumálaráðnum. Pedagogfelagið hevur hinvegin afturvíst hesum í ummæli sínum, dagfest 8. des. 2004, har tað stendur soleiðis:

"Viðvíkjandi viðmerkingunum á síðu 6, 3. stk. so er orðingin skrivað soleiðis, at ein kann fáa fatan av, at umboð fyri Almanna- og Heilsumálaráðið longu tá hetta mál stakk seg upp, hevur tosað við formannin í Føroya Pedagogfelag um talan var um eina kæru.

Hetta er ikki rætt, tí tað er fyri stuttari tíð síðani at umboð fyri Almanna- og Heilsumálaráðið tosaði við formannin í felagnum og tá var kæra longu send Løgtingsins Umboðsmanni um hetta mál.

Hetta er bert eitt dømi um, hvussu landsstýrismaðurin roynir at snúgva sær undan ábyrgd sínari, tí veruleikin er tann, at hann hevur ikki víst vilja at skorið ígjøgnum í málinum, men hevur hinvegin latið kommuna stýra gongdini, og hetta síggja vit bæði í sambandi við "semjuna", sum gjørd varð á Tvøroyri og tá kommunan framvegis ikki vildi fylgja galdandi lóg, tí tá bakkaði landsstýrismaðurin beinanvegin og fann eina grundgeving fyri ikki at gera meira við hetta greiða lógarbrot, sum kommunan framdi og framvegis fremur (nú við óbeinleiðis góðkenning frá landsstýrismanninum)."

Ráðið sigur, at málið er viðgjørt sum eitt eftirlitsmál, tí at talan ikki er um nakra kæru frá felagnum. Hesum sjónarmiði eri eg ikki samdur í. Sambært skjølunum hjá Almanna- og heilsumálaráðnum byrjar málið í ráðnum aftaná, at Pedagogfelagið í trimum umførum ávikavist við telefaksi 17. aug. og við avriti av skrivum frá 17. og 19. aug. 2004 sendir ráðnum skjalatilfar í málinum. Viðlagt telefaksinum var eitt teldubræv frá A til felagið, umsókn hennara um starvið og tey bæði skrivini frá kommununi til hennara, dagfest 13. aug. 2004. Hetta skuldi verið ein greið ábending um, at felagið samsvarandi reglunum í § 8 í fyrisitingarlógini umboðaði A í hesum málinum. Um ráðið var í iva um hetta, átti ráðið at kanna hendan spurningin. Sum nevnt frammanfyri er eingin dokumentation fyri, at hetta er gjørt. Felagið krevur eisini seinni í fleiri umførum, at landsstýrismaðurin ger nakað við hetta málið, m.a. í telefaksi, dagfest 30. aug. 2004, ið er soljóðandi:

"Viðv. setan av leiðara til Frítíðarskúlan á Tvøroyri.

Sum tær kunnugt er starvssetan av leiðara farin fram, sum er í stríð við galdandi lóggávu. Tað hevur stóran týðning, at fáa hetta mál avgreitt beinanvegin, eisini sæð út frá, at pedagogurin, ið søkti leiðarastarvið, arbeiðir á stovninum, har lærari er møttur til arbeiðis sum leiðari.

Felagið vil vísa á, at ónøgdin ímillum limir okkara er so stór, at tað endar við tiltøkum um landsstýrismaðurin ikki beinavegin fær málið avgreitt.

Felagið væntar, at landsstýrismaðurin sær álvaran í, at greitt brot er framt á Dagstovnalógina og tískil fær málið avgreitt í dag.

Vit vænta at frætta aftur beinanvegin."

Eg haldi tí talan vera um óneyðuga formalismu, tá ráðið sigur seg ikki hava móttikið nakra kærur. Tað er felagið, umboðandi pedagogin, sum biður landsstýrismannin (kærumyndugleikan) gera nakað við málið. Hóast orðið kæra ikki er nýtt í skrivunum frá felagnum, er tað fyri mær eingin ivi um, at talan er um eitt kærumál. Almanna- og heilsumálaráðið hevur eisini gjørt soljóðandi notat, dagfest 1. sept. 2004, frá telefonsamrøðu við Pedagogfelagið um hetta málið:

"Undirritaða hevur í dag kl. 11:30 ringt til Føroya Pedagogfelag og boðað teimum frá, at málið viðvíkjandi Frítíðarskúlanum á Tvøroyri liggur til avgreiðslu hjá aðalstjóra og landsstýrismanni. Partshoyringsskriv verður sent Tvøroyrar kommunu í dag.

Eisini heitti undirritaði á felagið, um at bíða við at gera nakað víðari í málinum, fyrr enn felagið hevur fingið avrit av skrivinum, ið verður sent Tvøroyrar kommunu frá Almanna- og heilsumálaráðnum. Vónandi verður hettar seinni í dag."

Heimildirnar hjá Almanna- og heilsumálaráðnum eru ásettar í lógini, har tað stendur soleiðis:

"Eftirlit

§ 10. Kommunurnar hava eftirlit við dagstovnum og dagrøktum.

Stk. 2. Landsstýrismaðurin hevur yvirskipaða eftirlitið við, at kommunurnar umsita dagstovnar og dagrøktir sambært hesi lóg.

Stk. 3. Kommunan ella landsstýrismaðurin kann steðga virkseminum á einum dagstovni ella dagrøkt, um krøvini í lógini ikki verða hildin.

Stk. 4. Landsstýrismaðurin ásetir nærrí reglur um eftirlit.

Kærumøguleiki

§ 11. Avgerðir, tiknar av kommununi sambært hesi lóg, kunnu kærast til landsstýrismannin.

..."

Umframt at hava yvirskipaða eftirlitið við, at kommunurnar umsita dagstovnar sambært lógini, er landsstýrismaðurin eisini kærumyndugleiki viðvíkjandi teimum avgerðum, sum kommunurnar hava tikið sambært § 8, stk. 1 í lógini. Eingin ivi kann vera um, at ein slík starvssetan er ein avgerð. Landsstýrismaðurin hevði tí fulla heimild at eftirkanna øll viðurskipti í sambandi við avgerðina hjá kommununi í hesum setanarmálinum umframt at broyta ella ógilda avgerðina, um hann helt tað vera rættast.

Advokaturin hjá Tvøroyrar kommunu hevur ført fram, at tað ikki var landsstýrismaðurin í almannamálum, men landsstýrismaðurin í kommunumálum, sum var rætti eftirlitsmyndugleiki. Henda spurning hava Almanna- og heilsumálaráðið og Innlendismálaráðið umrøtt, og eg eri

samdur við teimum, at tað er landsstýrismaðurin í almannamálum, sum hevur eftirlitið og er kærummyndugleiki í málinum.

Í skrivi, dagfest 27. sept. 2004, áleggur landsstýrismaðurin kommununi antin at seta pedagogin í starvið ella at geva henni eina nøktandi grundgeving fyri, hví hon ikki fekk starvið. Sambært avgerðini, dagfest 1. okt. 2004, sum er send kommununi, tykist Almanna- og heilsumálaráðið sláa seg til tols við, at kommunan hevur ógildað upprunaligu setanina, hevur givið vrakaða pedagoginum eina "grundgeving", og hevur gjørt av fyribils at seta læraran í starvið, meðan hetta verður lýst leyst av nýggjum. Í skrivinum stendur m.a. soleiðis:

"Niðurstøða um upprunaliga setanarmálið:

Almanna- og heilsumálaráðið kann staðfesta, at umsøkjarin nú hevur fingið eina grundgeving fyri, hví kommunan ikki ynskir at seta viðkomandi í starv.

Almanna- og heilsumálaráðið sær seg **sum eftirlitsmyndugleiki** ikki ført fyri betri enn Tvøroyrar kommuna at kunna meta um tað materiella innihaldið í grundgevingini, sum snýr seg um vantandi persónligar eginleikar hjá umsøkjaranum at røkja starvið sum leiðari í frítíðarskúlanum. Kommunan er setanarmyndugleikin, og treytað av at hon lýkur formligu krøvini, so má vera rúm fyri eini meting hjá kommununi.

Almanna- og heilsumálaráðið metir tí, at Tvøroyrar kommuna við grundgevingini hevur avgreitt upprunaliga setanarmálið, sambært teimum treytum, ið settar vórðu í skrivinum frá landsstýrismanninum 27. september 2004, og soleiðis sum málið er upplýst fyri Almanna- og heilsumálaráðnum annars - tað er, at býráðið tekur avgerðir í setanarmálum av hesum slag."

Tað er rætt, at kommunan sum setanarmyndugleiki er tann, sum best átti at verið før fyri at mett um umsøkjararnar. Men í hesum førinum var talan ikki einans um at meta um umsøkjararnar, men hinvegin um at grundleggjandi brot vórðu framd á reglurnar í fyrisingarlógini, eins og § 8 í dagstovnalógini heldur ikki var hildin, og tí átti Almanna- og heilsumálaráðið ikki at havt slept málinum, eins og gjørt var.

Sum nevnt samtykti Tvøroyrar býráð 14. sept. 2004 at ógilda fyrru setanina. Hetta kann eg einans taka undir við. Men samstundis samtykti býráðið at konstituera læraran í starvið, hetta hóast kommunan hevði ein umsøkjara, sum leyk formellu førleikakrøvini til starvið, sum kendi arbeidsgongdina og arbeiddi í Frítíðarskúlanum, sum hevði eitt gott ummæli frá hesum sama dagstovni, og sum var góð nokk at røkja starvið ta fyrstu tíðina, tá setti lærarin var burturstaddur.

Henda konstituering skuldi sambært avgerðini bert vera fyribils, til nýggjur umsøkjari varð settur. Sambært upplýsingum frá Tvøroyrar kommunu er starvið framvegis ikki lýst leyst av nýggjum. Í telefonsamrøðu 5. apríl 2005 hevur borgarstjórin upplýst fyri umboðsmanninum, at ein nýggj lýsing er við at verða skrivað. Hetta hendir nú meira enn eitt hálv ár aftaná, at samtykt var at lýsa starvið leyst av nýggjum. Eg haldi tí ikki, at Tvøroyrar kommuna við avgerðini frá 14. sept. 2004 hevur gjørt annað enn at royna at umganga reglurnar í dagstovnalógini. Hesum átti Almanna- og heilsumálaráðið eftir mínari fatan at havt fylgt upp. Vísandi til hetta fari eg umframt at geva Almanna- og heilsumálaráðnum eina álvarsliga átalur fyri handfaring sína av

málinum, at mæla ráðnum til, at taka neyðug stig til at fáa viðurskiftini í rættlag sum skjótast.

Av tí, at eg haldi talan vera um, at álvarslig mistøk eru framd í hesum máli, fari eg sambært § 10, stk. 1 í umboðsmanslógini at kunna formansskapin í Løgtinginum, løgmann og landsstýrismannin í almannamálum um hetta málið. Burtursæð frá hesum geri eg ikki meira í lýtuni, men fari at biðja Almanna- og heilsumálaráðið lata meg frætta, hvørja niðurstøðu ráðið kemur til.

Joen H. Andreassen
umboðsmaður